runt electiones; in eos qui decorant & dotibus & meritis dignitates. *Non ſum.* Si ſum aliquid, ſum vox. Aër duntaxat vox, nil plus: & eligere ad dignitatem indignum; profectò eſt velle honorem in aëre pendulum. Vox ſum, ubi hæc offertur dignitas, cui nulla entitas: parque non eſt relinquere meritorum entitatem, propter vanam, futilem inanem vocem. Vox non clamans præ oblato immeritò honore; ſed *vox clamantis* pro debita dignitate: etenim ſi ab illa removetur digni claritas; querula ſine quiete reclamat dignitas. Ego vox. Si vox conciliat vel in vobis plauſum, erit iurè ſine voce meritum. Relinquite ergo in deſerto vocem, ut eligatis illuſtrem. In me ſonus inſtat vocis, ut munere digniſsimum eligatis; igitur eligi congruit, quem ratio vocibus eligit. Muneri renuncio dignitatis, ſed non dignitati vocis; ut à vobis eligatur, qui uti cœleſtis ſuperiorem meretur: non ſit plena manifeſta malitia, dum veſtra putrida demonſtratis præcordia: poteritis enim ſuſpendere, non auferre dignitatem: ſed eſtò rumpamini, in ſuſpenſione non removebitis vocem.

Verſ. 23.

14 Proprius propoſiti. *Non ſum ego*, dicit Ioannes. Sui obliviſcitur, & digni huiuſmodi oblivione recordatur: igitur tunc optima ad electionem conſilia; quando ſui in honorem Vocalibus nec memoria. Debent honores reſpondere meritis; quia iuxta merita conferenda ſunt munera: dicitque Ioannes, *Non ſum*; quippe reſpectivè ad dignum nihilum eſt: quò magis dignus honore, ſignat clariorem in dignitate: qui quidem ita clarior, ut in honore, eius electione ſit honor; quòd ſui in Ioanne ſit oblivio, ut conſtet iuxta rationem meritorum electio. *Hoc eſt Ioannis teſtimonium*, & in meliora ſine affectione ſuffragium, dotium cœleſtium iudicium: equidem cùm maior maiori, & eminentior reſpondeat eminenti dignitati; neceſſarium planè, ubi exceſsivus meritorum ſplendor, quòd cedat oblitus ſui qui inter natos mulierum plauditur maior. Commendantur in honorem electi merita, dum à maiore præ illo exponuntur ut maiora. In ſententia Ionathæ plus effulget vox Baptiſtæ. Haud ille indignus maieſtatis regiæ, vel ſedis auguſtæ patris, cùm toties ſtrenuè poſtraſſet hoſtes. Eius certamina inſignia, cuius virtutem Philiſthæörum præconizabant cadavera. Quid ultra? Eius morte perierunt arma bellica, cuius nunquàm cum errore ſagitta. 2. *Reg.* 1. à 22.

Dignus reſpectu dignioris nihil eſt.

Verſ. 19.

Propert.

Quis facta Herculeæ non audit fortia clavæ,
Et nunquàm ad nata irrita tela feras?

Ut accinit Propert. 4. *Eleg.* 10. v. 39. de quo *Tom.* 5. *T.* 5. *num.* 17. *&* *D.* 1. *num.* 2. Ita profectò virtus: cæterùm David præclarus. Honor meriti & ſuffragij eſt intendere in honorem magis digni. Ionathas dignus coronâ, at in Davide fulgurabant plura merita: & contra ſe in electione à ſe ſenſim removetur, ut dignior cum plauſu in faſtigium eligatur: etenim plauſus electi plus eminentis, quòd ſignetur in honorem ab illo qui eminet magis. Hiſpanica dialecto floridè. *Es eleccion inſigne del que ſobreſale mas, por el que mas ſobreſale.*

Suffragio excellit, qui ad electionem excellentiorem cognoſcit.

15 Commendantur electiones virorum illuſtrium, ſi nulla electio in electione digniorum. Eſt nobilior libertas in electione, qua ſuffragantes carent libertate: igitur ampliore fulgore reſplendent merita; modò ad electionem non ſuffragentur ſuffragia. Dixi fusè, *Tom. præced. Taut.* 3. *D.* 6. Siccine intelligitur Ariſtoteles, 3. *Ethicor. cap.* 2. dicens: *Electio quidem voluntaria, ſed non idem quod voluntarium.* Quod videtur enthuſiaſmus diſſolvit qui dignè electus; cui traditur liberè dignitatis authoritas, verùm in electione honoris nulla libertas quandoquidem priuſquàm dotes eligentes, digniorem cunctis elegerunt dotes. *Merita vincunt & malos*: dicit Senec. in *Hercul. Cetæo.* v. 575. cæterùm haud ambitioſos, maieſtatis avidos, odio ac invidia percitos, quibus odiſſe placet, quia bonum diſplicet: & modò electio non ſit ad lubitum, vel quæ eligere debent, reprobabunt. Saulis haud perculit mentem, ſcire perſpicuò perſecutum ſucceſſorem: furens fremit quouſque eius ebibat ſanguinem, quia eius dotes præſenſit aptiſſimas ad honorem; ſententiæque conceptæ inhæret contumax, aſper: ſuperbia horum qui oderunt, aſcendit ſemper. Finis illorum iacuiſſe, vel in bonos debacchari; rabie impulſi in nocumentum, quouſque rumpantur.

Ariſtot.

Dignus magis, quem ante electionem eligunt dotes.

Senec.

Ipſa ſibi eſt hoſtis væſania, ſeque furendo
Interimit, moriturque ſuis ira ignea talis.

Prudent. *Pſychom.* v. 228.

DI-

DIDASCALIA IV.

Si animus odioſus inviſus, amor in electione magis odioſus.

1 DE primo egimus *Didaſc. præced.* de ſecundo præſens ſermo; ſeu potiùs de primo: ſiquidem idem eſt exitus odij & amoris inſani. *Si á recta via declinaveris* (inquit Hieronym. lib. 1. in *Matth.*) *non intereſt, utrùm ad dexteram vadas, an ad ſiniſtram; cùm verum iter amiſeris.* Arrogantia ſemper ſequitur extrema, adinſtar mulieris, de qua in *Sentent.* Senec. *Vel amat vel odit fœmina, nil medium.* Unde de Medea dicit, v. 864.

Hieron.

Senec.

Ut tigris orba gnatis
Sic huc fert pedes & illuc:
Frenare neſcit iras, non amores.

Idem.

Non poteſt eſſe electio, ubi abſiſtit reprobatio: verùm quorum ſtudium auctoritatis quæſtus; idem ſed aliter pravus animus. Approbant & reprobant: eligunt, & refragantur; ſed nonnunquàm dolosè ſequentes rimula commodum, haud rationis vel imperantis arbitrium: igitur iactabundè, contentiosè, pertinaciter cervice durà, cerebri contumacià, inflexibili ſententia, iudicio perverſo, & elato ſupercilio, indomito corde, ferreo pectore, turgidi; ſtomachici, quaſi calculis Minervæ, vultu & geſtu auctoramina vomentes, adiatrephià bucciflantes; ſicut reprobarunt eligendum, ſic eligunt reprobandum. *Neceſſe eſt* (ait Caſsiodor. 1. *Epiſt.* 4.) *prudentiſſimum eligere; qui poſsit contra ſubtiliſsimos diſputare, & in conventu Doctorum ſic agere, ne ſuſceptam cauſam tot erudita poſsint ingenia ſuperare. Magna res eſt contra artifices loqui, & apud illos aliquid agere, qui ſe putant omnia providere.* In huiuſmodi impetus Princeps debet eſſe murus æneus: equidem apud huiuſmodi balatrones, aurà fortunæ & cothurno poteſtatis, plauduntur uti pretioſi, qui nullius prorsùm & ad nihilum pretij.

Intuitus pravorum in electionibus.

Caſsiodor.

2 Diximus, *Tom. præced. Tautolog.* 7. *D.* 7. *num.* 11. idolum vituli aureum adoratum, cultoribus à Moyſe datum in potum. Quomodò auri pretioſitatem potuiſſe redigere in pulverem; ſignavi in *Ephemer.* 11. *Ianuar.* num. 7. Intuitus iuxta Rabbinos fuit, ut qui obnoxij pœnæ adorationis, ſigna oſtenderent in labijs: quandoquidem auri ramenta fulgurabant ſuper labia. Speculum eſt fictas oſtentantium dotes, ut ſuis á Principe conferantur dignitates: equidem ſi quod pulvis fulget in labijs ut aurum; ſignum eſt ſedere in pectore idolum. Magnificant quicquid optant; cùm minimè quæ vident in idolis plaudant, ſed quod deſiderant: quod quidem cavere debet princeps, ne fide credulà corruat in errores, videaturque poteſtatis prolubium, quod primatum inſidiantium interventione decretum: igitur duntaxàt pulvis & cinis oculis, quod ut aurum pretioſum fulget in labijs. Patet adorationis exceſſus: quandoquidem dum homo quæritur, occurrit vitulus; qui graditur inter homines, verùm privilegio bipes. Aurum idoli poſtquàm Moyſes combuſsit, ſcoria apparuit; ſed adhuc à cervicoſis ſervabatur in pectore, atque fulgebat in ore; quippe ſat quòd ſemel cordis idolum, ut affectio certatim quæreret plauſum, ſtuderetque ſimulacri exaltationi, quippe habebatur in pectore. Introſpicere debet Princeps quæ à factioſis deaurantur velamine auctoritatis; quippe malè audiet aberrans à directionis ſcopo, quandiù per hoſce fiat dignitatum directio, intendentes in ſuorum propriam utilitatem, ineptorum ſplendorem: equidem quos proponunt, honoris ornamenta pretioſa & æſtimabilia; apud homines prudentes hominum tantùm ſcoria.

Exod. 32. 20.

Semper plaudunt indignum, in auctoritatis commodum.

3 Hinc Lamprid. in *Alexandr. Mammeæ* dicit: *Notum eſt meliorem eſſe Remp. & propè tutiorem, in qua Princeps malus eſt, eá in qua ſunt amici Principis mali: ſiquidem unus malus poteſt à plurimis bonis corrigi: multi autem mali non poſſunt ab uno, quantunvis bono ulla ratione ſuperari.* In civilem plagam retorquere poſſumus Hippocratis ſanam doctrinam. *A morbo laterali* (ait, 7. *Aphoriſm.* 11.) *inflammatio pulmonis malum.* Leonicen. hìc: *Malignum. Vel priore ceſſante morbo advenit alter: vel ſupervenit, quando altero manente, alter adijcitur.* Elucent incommoda, Reipubl. vulnera, quibus langueſcunt merita, eo quod tumore ex laterali morbo ſit viſcerum inflammatio, humore maligno ex indignorum honore; quoniam quod magis nocet, ſemper procedit à latere, ſignante Principis morbum, inflammatione arrogantium, plaudentium cordis idola, ut langueſcat per monſtra Principis fama.

Æl. Lamprid.

Hippocr.

Inflammatio à latere Principis morbus malignè lethalis.

Natis eſt cognitus error.

Propert. 3. *Eleg.* 15. v. 35.

Igitur in electis Princeps haud erraret, ni amor furioſus è latere ſurgeret.

Verſ. 9.

Cuncta tuus ſepelit amor.

Cuncta merita ſepelit, & cuncta etiam exci-

citando confundit; quia malignus, quæ fieri debent ratione, operatur ad lubitum pro decore ſimulacri.

Prov. 16. 33

4 *Sortes mittuntur in ſinum, ſed á Domino temperantur*: dicit Salomon. Sortes hic ſumuntur pro calculis, ſchedulis, notis nominum, aut chartulis in ſortem; ut ſignatus per illas, exeunte ex cadiſco nomine, nanciſcatur dignitatem.

Indignitas inepti conſtat fortunà electrice.

Urna eſt pectus, ubi abſconditur optans in honorem indignus; qui debet vivere abſconditus: ibi videt uti cæca fortuna, & volens ludere, iacentem amplectitur uti cæca; ſed eius ſimul explicans ineptitudinem, dum in dignitatem exit undique indignus per ſortem. Quod ius erat, dotatis conferre propter præclara merita, contulit incapaci tenebris obvia fortuna: equidem ſuffragia aſſument ſemper ineptum, ubi ſortes electionis aſtu mittuntur in ſinum. Sinus, qui in pectore, eſt receptaculum voluntatis, ut ſedes cordis; malumque ſuffragium nominum, quæ mittuntur in ſinum; quoniam non exit qui in honorem exit, approbante merito, ſed voluntatis prolubio. In ſinu mittuntur calculi, pro bona ac mala affectione; ut per colores conſtet & colores, quæ nomina ſint vel non ſint in urna voluntatis: igitur iuxta affectum vel odium, fiunt

Ovid. 11. *Metam.* fab. 8.

Candida de nigris; vel de candentibus atra.

Splendida nomina ad nihil obſcuritate redigunt, turpia claritate attollunt: nigraque exponuntur candida, & econtrà, prœut ſunt viſcera; quod quidem introſpicere debet Principis vigilantia: quandoquidem ampliorem debet ſuſpicari nigredinem, dum propoſiti obſtinati affectu ſignant candorem.

Erga illum gratia meritorum vulnera.

Fama ineptos carbone notat, Princeps interceſſoribus notam famæ repræſentat, propoſitum impensè pertinax inſtat; ut indignos elevet, quia ſua intereſt: votoque contentioſè potitur, quo Reſpublica vulnerata lachrymatur; equidem cùm à factioſis ſortes mittantur in ſinum;

Ibid. *lib.* 15. *fab.* 1.

Omnibus è nigro color eſt mutatus in album.

5 Suffragia miniſtrat manus, quam dirigere debet intellectus, ex conceptis à mente, ac dotium legendorum cognitione, cuius à capite origo, & meritorum diſcretio; ut iuxta æſtimabiles vel nullas dotes, conferantur vel negentur dignitates: & in ſinu foventur indignorum ſortes, & non in capite; quia duntaxàt ſuffragatur cervicoſus iuxta quod habet in pectore.

Interceſſor hunc deaurat, & ne innoteſcat, colorat.

Lex eſt, ubi benè vult, nec alia barbaro lex. Hinc Septuag. legunt. *Iniuſtis omnia veniunt in ſinum, iudicium verò á Domino.* Cognoſcitur voti iniquitas, quam nec Dei compeſcit diſcuſſura maieſtas: igitur ita ambitio excerebrat, ita faſtus infatuat; ut modò iudicium egrediatur iuxta votum, quid Dei iudicium? In ſinum ſortes mittuntur, ſed à Domino temperantur, qui hunc humiliat & hunc exaltat, ne virga in ſinu ſortes habentium, extendatur ad lubitum ſuper ſortes iuſtorum: igitur eò devenit malignæ affectionis audacia; ut deprimerentur merita uſque in tædium, uſque in opprobrium, uſque in extremum ſupplicium, ni in molimina & technas iret contrà totum cœlum.

Septuag.

6 Munerare ad æqualitatem obſequij Mardochæi facinus percupit Aſſuerus; qui priùs datis muneribus, *præcepit ut in aula palatij moraretur.* Cùm placuit exaltare ſervum fide eximià commendabilem; per inimicum ei contulit ex circunſtantia ampliorem honorem. *Dixitque Aman Rex: Feſtina, & ſumptà ſtolà & equo, fac ut locutus es, Mardochæo Iudæo, qui ſedet ante fores palatij.* Quo pacto hic ante fores palatij iacet, dum Rex in aula commorari præcepit? Scivit Rex à miniſtris quò devenerat (etſi ipſe contraria iuſſerat) qui ductus inſigni fide & amore, imminente vitæ periculo, maximoperè benemeritus de Rege; operam navans pro eius gloria conſervanda, ne ſub tyrannide proculcaretur corona: & qui iacebat ad oſtium malè habitus & indignè deſpectus, non tantùm ingredi in aulam, ſed exaltari & ab inimico iuſſus; quippe ius non erat, inſignia facta, ſingularia merita, ambitioſi ludibrio iacere ad oſtia. Vid. *Didaſc. antec.* num. 10.

Eſth. 12. 5.

Cap. 6. 10.

Suos extollit & benemeritos deprimit.

Conatus Amani erat exaltatio addictorum ſibi in tyrannidem, ac depreſsio veram inſinuantium religionem: unde cùm ſortes haberet in ſinu, ut voluntatis propoſito benemeritos opprimeret, indotatos & exleges exaltaret; etſi iuſsiſſet ingredi optimum in aulam Regis maieſtas, factioſus Aman inter cunctos præclarum eiecit foràs. Haud illi cedebat benè, quòd boni eſſent in aula palatij: etenim cùm propriam quæreret ex elevandis turpem venerationem, pro nihilo ducens Principis auctoritatem; contra voluntatem Principis, quem meritum introduxit, uti indignum indignè uſque in fores expulit. Studium huiuſcemodi politicæ artificioſæ ac perverſæ, eſt ut ſuperbi fiant quaſi neceſſarij Principi, ut penes hunc ſit dignitatis nomen, penes illos poteſtatis auctoramen, ad quod opus eſt ſuæ dilectionis & electionis miniſtris, pendentibus omninò à nutu eius voluntatis: Amanque quantunvis Mardochæum clarum dotibus agnoſceret, ab aula enixim incumbens viribus pepulit; quippe nunquàm in honorem ingredietur, qui dignus non invenitur, ni per illum in aulam introducatur.

Merita ſemper oſtiatim.

Pridem ad fores palatij Mardochæus ſedebat: *cap.* 5. 9. poſt facinus egregium ſic ſine mutatione ſtabat: *Sedet ad fores palatij.* Merita ſemper oſtiatim quaſi ad ſtipem; dum in ſinu arrogantis ſortes habent inverſionem: igitur cum pro auctoraminis commodo fiat indignorum electio, & dignorum reprobatio; dignum ab honore Amanus dedignans & ſuperciliosſus removet, quaſi in obſequium Regis nihil feciſſet.

Caſsiod.

7 Ita, ut notat Caſsiodorus 7. *Variar.* Epiſt. 27. *Utile eſt, unum ſemper eligere, cui reliqui debeant obedire; quia ſi voluntas diverſorum vaga relinquitur, confuſio, culparum amica, generatur.* Qui peſsimi, peſsimos in electione proponunt; ut ſic permiſsi in regimine indulgeantur. Auctoritas horum ſuffragij, nihil niſi improbitatem commendat; quia ſine auctoritate quicquid pravum deaurat, proterens merita dignitatibus decora: etenim quicquid tumultuoſi procaciter comprobant, comprobatione dedecorant.

Quanta cæcitas factioſi!

Sine iudicio, ſine reflexione, ſine delectu ſuffragantur ad lubitum obſtinati, votum cataphracti firmantes protervo corde. Damna? Proſùs, dicunt, nulla. Si oculis objiciuntur incommoda? Quid ergo? Claudere lumina. Sic cogitat elector? Hoc non ſuffragium, ſed furor. Furor profectò, ac furia ex horrida abyſſo: equidem ubi ambitioſum contumax ſententia pungens in cæcitatem ſtimulat; in conatus furoris nihil obſtat. Seſe rumpet, niſi eruperit pro voto, ſine cerebro: igitur temerarius ſpem concipit, nec dolore reſipiſcit. Qui præcipitium conſiderat, reſilit promptè, ne pereat.

Virgil. 2. *Æneid.* v. 379.

Improviſum aſpris veluti qui ſentibus anguem
Premit humi nitens; trepiduſque repentè refugit
Attollentem iras, & cœrula colla tumentem.

Temerarius, eſtò ſerpens occurrat, ſpe conceptà nec trepidat. Quid non audebit, qui rationem obviam nequaquàm furioſus timet? Verùm ſi animum deſponderit; eliget timidus quod primùm occurrerit.

8 Eſt uterus maternus in ſpecie humana, propter effectuum varietatem, incomprehenſibilis mirabilis officina. Inde egrediuntur homines, & in horrorem aliquando monſtroſitates: etenim phantaſia volatilis concipientium corrumpit imaginatione degeneri perfectionem ſpecioſiorem formarum: impeditque prodire in lucem ad ornatum naturæ præclara in fœtibus pignora, imaginatione prægnantium, affectione atque malatià. Ut ſua maturus complevit tempora venter, ut Thamar eius deponeret onus; duplex apparuit in vulva fœtus: dixitque obſtetrix, ligato ſerico coccino in unius infantis manu: *Iſte egredietur prior.* Textus fœcundus acumine. *Tom. præced. T. 3. D. 6. à num.* 4. ſignavi aliqua, ſed in præſentiarum ſtudio ſervavi reliqua; ut in electionibus nota fiat capitonum inſania. Iurgium inter infantes commiſſum propter exitum: ut appoſitiùs dicam, non pugna, ut uternam egrederetur; ſed quis tunc egrederetur prior. Vernaculè feſtivius: *No era la pugna ſobre ſalir, ſino por ſobreſalir.* Unde matrona adaſtans dixit: *Iſte egredietur prior.*

Gen. 38. 28

Fœminæ interventio caret iudicio.

Qui maior, è certamine fugit, dum minor manum extendit; equidem dum audax introducitur in certamen ambitione; latius recedendo cedere. Protulit minor manum, in cuius capulo obſtetrix molle ligavit coccinum, ex ſigno proferens imprudenter iudicium: *Iſte egredietur* & egredietur *prior.* (Salſe Noſtrates: *Con ſeda floxa encarnada le atò ſuavemente la muñeca, como que avia de ſer el Mayorazgo por aquella floxa.*) Fatiſcimus aliter. *Profectò iſte egredietur prior.* Eſſet utique votum contra cœlum, ſi effectum ſortiretur fœminæ votum.

9 Ad vivum ſcenæ generalis cuiuſvis Capituli aperitur ſparium: igitur in illo unus recedit vel depulſus, vel deſpectus, vel deſperatus. Alius brachio potenti oſtentatur glorioſus. Hic iam micat, vel fulget infulis, ille nec ſpei ſedit particeps.

Dolor ex filijs matrem urget, non ut pariat, ſed ut proijciat.

Alius gratulatum accedit, nec ſibi parcit: alius fumos gratis vendit, quin ſit emptor niſi riſu, vultu & geſtu in blandimen ſubdolè urbanum; ambiens phantaſticè imagines per imaginationes volatiles poſsibilium. Alius::. & mater doloribus perit diris, intendens in lucem educere homines. Unde cùm diſcrucietur, à ſe expellere conatur vel per partum vel abortum *in ipſa effuſione infantium.* Summus & ſummæ pacis eſt amor, ne diſcordiæ inter fratres perſiſtat dolor: quandoquidem lachrymæ matris ceſſarent, modò quamprimùm foràs exirent.

Verſ. 27.

Unus manum oſtendit thoracijs & apluſtris, ſignis faſtus exultantis ambitionis; quaſi ſic poſſet exire, qui exire non poteſt. Ordo naturalis in dignitatis exitum, eſt conſequi propter merita dotium. In ſtellione qui manibus nitur, ut in ædibus Regis ardelionicè moretur; ſine meritis ſequi, ut honorem conſequatur.

Dum ambitioſus eligitur, ordo pervertitur.

Deſinit ordo partus propter deordinationem appetitus: etenim velle conſequi merito ambi-

bitionis dignitatem ; patet contra totum ordinem.

Lucan. 1. v. 178.

Hinc rapti pretio faſces , ſectorque favoris
Ipſe ſui populus , lethaliſque ambitus urbi.

10 Vidit obſtetrix manum , dixitque gaudibunda ; miſſa eſt mappa. *Iſte egredietur.* Iſte? & quis eſt iſte? Quem mulier primum probat? Commendatio reprobat. Non quem illa commendat ; ille probatus eſt ; ſed quem Deus commendat : ſuffragium enim ex propenſione mulieris , ſpecimen perſpicuum indignitatis. Intende. *Iſte.* Iſte? Inſania. Quid ſi iſte deſignatus fuerit Iſta? Solœciſmus erit in electione. Si egreditur fœmina incapax ad munia? *Egredietur.* Exitus à contumacia. Dirigitur. Capax erit in munia , ſi obſtetrix ordinat. Feſtivè ac venuſtè phraſe vulgari. *Quando el capricho elige , ha de ſer lo que quiere la comadre. Iſte* profectò *egredietur.* Quid ſi fœmina & non vir , aut mulier ſit & non homo? Minimè removetur à ſententia , quam delirans protulit in ſuffragio pertinacia. *Iſte* ſi fuerit iſta , erit *iſte* : & *egredietur* , quippe non aliter à phantaſia concipitur : etenim ſi à phantaſia ſit electio ; velint nolint, quod electum erit homo. Noſtra dialecto æquivocè : *Quando el antojo elige ; que quieran , ò no quieran , ha de ſer hombre. Iſte.* At ſi iſte non eſt? Erit. Quid? In malitia conſilium? Eſt faſtidium delicatulum. Ratio, ubi phantaſtica electio? Narratur fabula ſurdo. Conſideratio in furore? Mens , dum ſuffragium ſine mente? Intellectus atque prudentiæ advocatio , ubi prudentia , quod nulla diſcretio? Quid quòd ſit homo , aut non ſit homo? Egredietur ſic vel ſic. Si non eſt homo , modò egrediatur , quod exierit, exeät. *Iſte egredietur.* Quiſnam ille? Vivit incognitus ſine nomine. Eligit quem non cognoſcit ; ſed præpoſterè eligit : ſiquidem propudium illum eligi in dignitatem , qui inter dignos optantes nec habet nomen. Hoccine poſsibile? Hoccine ductrice muliere. Siccine in Comitijs , tantùm eſt eligere , ut conſtet haberi vocem , ſed non ſymdereſim.

Quàm pertinax & delirus affectus fœminarum!

11 Adhuc obſtinatè inſtat fœminæ temeritas , quia ex huiuſmodi veſania pendet vecordiuſculæ auctoritas. *Iſte* non ſolùm *egredietur* , ſed *egredietur prior.* Prior , qui non primus? Nil mirum : plerunque conſilium ſequioris ſexus. Quare ſic? Quæritur cauſa in mulieris affectu & affectionis ſententia? In cauſam, ſat voluntatis propoſitum. Non ſat fœmineum prolubium? Alius primus. Quid ad illam? Quæ non in momentum ambitioni , nullius omninò momenti. Cuncta cadent aptè , ſi prior egrediatur. Quid de dotibus primis? Negare primas. Habet phantaſia varijs imaginibus ſingulares ideas : & cuncta licèt celſiora , præſtabilia, indigna reputat ; ni prior primùm egrediatur , quem primum ordinat. *Iſte egredietur prior.* Iſte rationi pro auctoramine conformior : planiſsimus in cunctis intererit error, ni iſte primus egrediatur. O Votum , fœminà dignum! Indignum ſe fautus cogitans retraxit manum , & *egreſſus eſt alter.* Quid mulier? Quod alij fruſtrato voto , ſimili in articulo.

Eſtò cognoſcant delirium.

Verſ. 29.

Stat. 2. Theb. v. 409.

——*Illi tacito ſub pectore dudùm*
Ignea corda fremunt.

Nihil dicunt. Formant elingues in altero poſsibile commodum.

Petron. Carm. 19. v. 40.

Ad prædam ſtrepitumque lucri ſuffragia
vertunt.

Suffragium ambitioſi ſine delectu.

Ut vertant in ſignu habent , & errantes quò ſe vertant , neſciunt ; conſilij inopes , nec mentis compotes : quandoquidem cùm tunc neceſsitas ſignet, qui primus ocurrerit; prior inter vocales plauditur , qui egreditur prior.

12 Elucet in dignitate vacuo , rubore ſuffuſo , effectus ſuffragij ex deliro propoſito. *Tale quidam & his accidit* (inquit Senec. de *Benef.* cap. 25.) *qui amicis incommoda optant , quæ detrahant ; & ad beneficium iniuria veniunt : cùm ſatius ſit , vel ceſſare , quàm per ſcelus officio locum quærere. Inhumana iſta , & perverſe grati animi natura eſt ; contra eum optare , cui honeſtè deëſſe non poſsit. Omnes iſti beneficia ſua deteſtabili via ducunt.* Quod illis videtur in amicos beneficium , matri Reipublicæ grave tormentum : equidem cum ab hominibus exerceantur munera , quæ duntaxàt inter homines glorioſa ; relinquent deſpectas virtutes , & ambient præmijs decoratas pravitates. Virtutis iter longum : ambitionis ſemità ſit honorum compendium ; toto regiminis ordine inverſo , quandiù meritis prævaleat ambitio : equidem in gravamen matris , abdictis meritis , decertatur in præſtantiora munera , vel ab infantia. Optabat Rebecca , prolem concepit ; *Sed collidebantur in utero eius parvuli , quæ ait : Si ſit mihi futurum erat , quid neceſſe fuit concipere?* Simmach. *Colluctabantur quaſi paleſtritæ.* Alapid. *Uterque geſtit & nititur, prior utero matris exire ac naſci ; ut ſit primogenitus.* Quod in hoccine articulo myſterium , potiſsimum inter homines deteſtabile vitium. Unde Paulus monet : *Nequis ſupergrediatur , neque circumveniat in negotio fratrem ſuum* : Non enim ſtrueretur

Senec.

Reipublicæ vulnus, dum exaltatur ineptus.

Gen. 25. 22.

Alapid.

Frater ambitionis dolus.

1. Theſſal. 4. 6.

in fratrem ſupplantationis machina , ni ſpe ab ambitioſo conciperetur dignitatis eminentia : alter inſidiosè circumvenitur, ut alter ſupergrediatur.

13 Pueri collidebantur in utero matris. Quis crederet? Necdum vident lucem , & ineunt de primatu certamen. Lamentabile prorsùm, quòd uſuveniat (magis, quòd intempeſtivè) huiuſmodi puerorum ſtudium: ſiquidem iam cognoſcunt ambitionem , qui non cognoverant lucem. Ingenita videtur animo huiuſmodi lues , quam contrahunt corda vel ab utero matris ; & reprimere debet ſenum auſteritas , ne inoleſcat , & ita præproperè, iuniorum pravitas: quorum ſæpe non ex præclaris merita , ſed è audacia & ignominia; accipientium vitium, præ cunctis (quia cuncta continet) virulentum, quaſi per ludum ac iocum. Iſtactenùs devenimus, & nos & illos atque matrem deploratam non ploramus? Ex corde ſanè plorare debemus : quandoquidem occurrunt perciti aſpide dulcis ambitionis , qui neſciunt pueri ſatis emungere nares. Hinc quæ peperit , clamat : *Si ſic mihi futurum erat, quid neceſſe fuit concipere?* Satius mater vacua filijs , quàm ambitioſis : equidem qui nec cogniti , nec vocati , nec lucem viſi , quaſi paleſtritæ decertant ambitioſi in dignitatem, ut diſcrucient colluctando genitricem. Unus aſtutus, alius hiſpidus & ferus. Ante tempus exitus infantium, notatur matris periculum; quia non debent in lucem exire, violatà matre, quæ ſuo tempore faciet, quod opportunum; conſulens ſibi in ſalute filiorum. Quid filij? Exire propter honorem decertant, quin periculum agnoſcant ; quoniam primò exeuntem expectat familiæ auctoritas , ac inter fratres ſingulariter commendabilis poteſtas ; ſed uti infantes, mentis impotes , flocci pendunt modò exeant ; quòd in exitu præpropero viſcera matris diſrumpant. In iſthanc diritatem impellit

Ambitio præpropera, cuncta vitia

In iuvenibus totis viribus coërceatur.

Iuven. 10. v. 110.

Summus nempè locus , nulla non arte petitus ,
Magnaque Numinibus vota exaudita malignis.

Patet ex certamine , quò deveniat audacia: igitur quòd filijs gloria , matris ſunt vulnera.

14 Speculum tantæ genitricis amariſſimæ acerbitatis , fuit inter Priſcos partus horridi Typhonis. De illo latè in *Ephemer. Iſagog. Octobr.* à n. 11. Chartariuſque in *Bacch.* fol. 293. ita pingit, ex Platon. in *Phædr.* quem etiam ſecutus Hygin. *fab.* 152. *Hic corporis proceritate ac robore cunctis ex terra natis longè præſtabat. Eius ſuperior pars hominem referebat , penniſque contegebatur : tam prodigioſæ erat magnitudinis, ut altiſsimorum montium verticem ſuperaret, ſideraque capite contingere videretur. Ex utraque manu centum angues capitibus exporrectis emergebant : crura ſerpentina erant , circum quæ alij ſerpentes implicabantur , qui univerſum corpus ambientes uſque ad caput pertingebant , quod horridis ſqualidiſque crinibus contegebatur ; qui per collum atque humeros ſe diffundebant. Barba ad illud pectus vaſtum promittebatur: oculi truces , ex ſeque quaſdam velut ſcintillas emittebant ; os autem flammas affatim evomebat, &c.* Unde huiuſmodi tantaque monſtroſitas? Dicit Pier. Valer. *lib.* 18. *cap.* 2. *Ex Rhea ferunt Ægyptij natum Typhona : verùm hunc intempeſtivè , neque proprio meatu egreſſum ; ſed ex diſrupto latere.* Sumpſit ex Plutarch. de *Iſid. & Oſirid.* & ex utroque Athan. Kircher in *Obeliſc. Pamphil.* lib. 3. cap. 5. qui ſubdit : *Natum Typhonem neque tempore , neque loco , ſed è coſta, vulnere adacto , exiluiſſe comminiſcuntur.* Peſsimus quidem exitus , quo matris vulnus ; unde in imagine videtur qua temeritate ambitio : equidem nonnunquàm matris læſio ; ubi exitus filiorum ſine loco, ſine tempore opportuno : ſine quibus , uti mater , aſſumptio ardelionum in præſumptos altu honores ; abortivè prodit in throno monſtroſitates. Quid horribilius procero munere , potiùſque ſuperbià Præſide, circundato anguibus , vallato ſerpentibus, flammas vomente , fulminibus nictante, cuius capilli colubri? Si capilli ſignant cogitationes , capilli colubri malignitatis ſunt ſigna : igitur ambitio nil cogitat niſi peſtem & venena. Expectandum ſanè tempus, quo meritis detur locus & locus : infantibus crepundia , pueris prætexta , iuvenibus toga , viris Senatus conſulta ; ſed intempeſtiva ambitio cunctorum vertit ſuffragia, quæ collocant aborſu in cacumen honoris hominem informem , ſemihominem monſtrum, cuius horrida ſpecies ; cum quo graſſantes exeunt baſiliſci, ſerpentes , bufones, aſpides. Noſtrates : *Si el teſſon forma elecciones tempranas , todo es ſapos , y culebras.*

Imago Typhonis.

Chartar.

Pier. Valer.

Kircher.

In ambitioſis electis oriuntur monſtroſitates.

Crinit.

Tabifico nitet ambitu.

15 In huiùſcemodi ulceris pharmacum ; eſt concilium Megarenſium , qui iuxta cadaverum conditoria , ſolemniora in electionem Magiſtratuum celebrabant comitia (egimus *Tom.* 5. *T.* 9. *D.* 3. *n.* 11. referuntque Pauſan. *cap.* 41. & Cauſsin. *lib.* 5. *Symbol.* 52.) igitur Senatores nec cer-

In ſpeculo mortis efformantur Vocales.

vicosè, nec protervè in electione ratione commodi, conſulerent ſuis & ſibi, imò optimum elevarent in dignitatem; ſi meditarentur mortem. Reſipiſcerent ſanè à propoſito, mortis conſilio: viderentque librantes iudicij examen, ſuum delirium & errorem. Cteſias in *Perſic.* & Bulenger. de *Sortib. lib.* 2.

Cteſ.

cap. 2. referunt Roxanen Cambyſi puerum acephalum peperiſſe: *Magi advocati reſponderunt: Filium nullum regni ſucceſſorem ab eo relictum iri.* Quid in regnum mali ominis huiuſmodi forma vel deformitas infan-

In throno acephalus, honoris indignus.

tis? Iniqua eſſent næ ad electionem ſuffragia, ſi in deformitate conciperetur forma: igitur ſatius, quod anarchicè ſine capite eſſet vertex vaſti regni; quàm in illo floreret ut caput, qui ſine capite: ut enim floreat regnum, haud decet Regem collocare monſtrum. Non poteſt eſſe ſucceſſor, regni pudor: equidem Senatorum ſinciput nequaquàm ſanum; modò eligerent ſucceſſorem & ſine capite puerum. In contraria vergunt capitones, uſuram cogitantes ex theſauro dignitatis; qua de cauſa ubi micat vel à longè maieſtatis honos, in auctoramen ſemper eligunt indignos, iudicio pravo errori concedente indulgentiam, & amore obliquo conferente aſtutè gratiam. His pravorum cordium conſilijs, totis viribus obſiſtet induſtriè

Senec. *Ambitionis ordo.*

Præſes. *Ideo* (ait Senec. *Epiſt.* 123.) *claudendæ ſunt aures malis vocibus, & quidem primis: nam cùm initium fecerunt, admiſſæque ſunt, plus audent.* Concipit iniquitas, parit pravitas, obſtetricat arrogantia, nutrit ſuperbia; tyrannide odoleſcit, quouſque graſſans cuncta diruit.

Souf. lib. 6. v. 113.

Conſcius in primis ſcelerum, quem ſæva tyrannis
Vexerat ad ſolium regni, ſceptriſque potiri,
Fecerat indignum.

DIDASCALIA V.

Ioannes Baptiſta ſingularis vel in conditione hominis.

1 LApis pretioſus plauditur Baptiſta, & excellentiâ virtutum, & eminentiâ chariſmatum ſingularium: unde

Petr. Damian.

Damiani *ſerm.* 23. inquit: *Felix homo, quem ſummæ felicitatis immenſitas largiùs irroravit.* Quare cùm ad hominis auctoramen, nil aliud præſtantius, quàm quod excedit hominem; in ſignum feliciſsimæ ſortis Præcurſoris,

Paul. Conſul. de Bapt. v. 207.

Extat divini ſpecies.

Accinnit Paulinus Conſular. *Carm.* Baptiſt. verſ. 207. Ideo in plauſum Ioannes dici-

Ioan. 1. 6. *Miraculum orbis.*

tur *Homo*, pro ampliſsimo naturæ portento, uti miraculum orbis; ſed ubi ſtabat, refulgebatque divinitatis ſpecies: quandoquidem ſummæ ſpeculum excellentiæ, quòd homo ultra conditionem conditionis humanæ. *Iſta res maior altiorque, quàm, ut credi ſimilis huic, in quo eſt, corpuſculo poſſit. Vis iſtuc divina deſcendit. Animum ex-*

Senec.

cellentem cæleſtis potentia agitat. Non poteſt res tanta ſine adminiculo Numinis ſtare. Ita Seneca *Epiſt.* 41. Iam encomium & verſus cœlum, quod in naturam opprobrium; ut in conditione hominis ſpecies rutilet Numinis: ſiquidem manus Domini erat cum illo, dum Ioannes dicitur homo, Numen creditur, dum legatio ad illum de Numinis munere à Sacerdotibus mittitur. *Non ſum*: reſpondit. Minoratur? Imò extollitur:

In illo ſplendet ſpecies divinitatis.

igitur dum ille negat, quod Synagoga cogitat; in entitate humanæ fragilis conditionis, refulget prorsùm ſpecies divinitatis. Tanta excellentia & à pueritia, imò ab infantia, imò à non infantia ſemiperfecti corpuſculi, ſine adminiculo Numinis nequit ſtare. Quàm aptè, etſi aliò intentus in Apolog. *Adverſ. Gent.* cap. 33. ac nervosè Tertullianus! *Infra Deum* (inquit) *magis illum commendo Deo, cui ſoli ſubijcio. Subijcio*

Tertull.

autem cui non adæquo. Satis ſi homo: grande & hoc nomen eſt, quod à Deo traditur. Minor erat, ſi tunc Deus diceretur, quia non verè diceretur: maior eſt, qui revocatur, ne ſe Deum exiſtimet. Plauſus hominis, quòd ſe elevet ſuper ſe: Ioanneſque dum creditur Numen, dicit actutùm: *Non ſum*; ut maior credatur, dum minor iudicio hominum efficitur: igitur homo dotibus ſingularibus plauderetur ut Numen, ſi eſſet poſsibile nanciſci divinitatem.

2 Hic lapis pretioſus iacitur in fundamento Sion, unde egreſſura lex; ſed in fundamento fundatus, ut dicit Propheta Evan-

Iſai. 28. 16

gelicus. Fundamentum Chriſtus eſt: hinc Ioannes dicit: *Non ſum*: etenim licèt Ioannis eximia mirabilis magnitudo in hominis conditione; eius pretioſitas à ſumma pretioſitate fundamenti. Intelligitur modò noſtra Tautologia, ut ad legem novam templi novi erigeretur fabrica, *Ædificans ædi-*

3. Reg. 8. 13

ficavi. Quorsùm geminatio, ubi Eccleſię præmonſtratur erectio? Accidit Eccleſiæ quod templo ſpecioſo Synagogæ. David cuncta pretioſa fabricæ pulcherrimæ præparavit, Salo-

Damian.

lomon auguſtè erexit. *Amicus Sponſi, Sponſæ præparator eſt* (ſubdit Damian.) *excellen-*

Chriſtus ſpeculum Ioannis, & econtrà.

tiſsimus homo. Ædificatur Eccleſia à Salvatore, ædificatur à Ioanne: geminaturque ædificatio; ut utriuſque diſpaleſcat celſitudo: igitur per Chriſtum cognoſcitur excellentia Ioannis, ac per Ioannem magnitudo

Eccli. 50. 2.

Salvatoris. *Duplex ædificatio.* Hoc eſt, Pulchra, pretioſa, ſummaque ædificatio, quip-

Duplex pro pretioſo & ſummo.

pe Duplex eſt ſuperlativum rei cui iungitur, ut 1. Tim. 5. 17. *Duplex honor* pro ſummo honore: de quo egi, *Tom.* 3. *T.* 9. *n.* 43. Duplex, mirabilis ædificatio in novum templum (quia Chriſtus fecit utraque unum) ex Salvatore & Ioanne, ex Verbo & voce, ex lucerna & luce, ex lucifero & Sole: etenim Verbum congruum in expreſsionem chariſmatum Ioannis; nec vox ulla aptior ad demonſtrandam excellentiam Verbi Numinis.

Iuvenc. 1. v. 383.

Sic ſanè complebitur ordo.

3 Annunciatur Ioannes Zachariæ patri, in gaudium cordis, replendus Spiritu Sancto etiam ab utero matris, magnus coram Domino, optimo maximo; quem lucifer præcedet, ut præparata corda tanquàm Sol radijs illuminet. Unde ſimul annunciatur nativitas Ioannis, & adventus Salvatoris.

Luc. 1. à v. 13.

Eliſabeth pariet tibi filium, ipſe præcedet ante illum. Uterque promittitur, tuncque Zacharias nec verbum loquitur, nec loqui valet; ubi grata cordi avidiſsimè percipit. Nil mirum: miracula in nativitate Ioannis dici non poſſunt: profectò exceſsivè maiora, quàm poſſent orbi demonſtrare verba.

Verſ. 20.

Ecce (dicit Gabriel) *eris tacens & non poteris loqui.* Literaliter fusè *Tautolog.* 7. à *n.* 38. Nota *Ecce. Particulam emphaticam in exprobrationem adverſus incredulos*; ſignat

Maluend. Novarin.

Maluend. in *Iſai.* 28. 16. Novarin. in 7. *Luc.* verſ. 12. *Ecce* (inquit) *particula admiratio-*

Excellentia Ioannis nequit dici.

nis eſt, novum aliquod indicat. Nihil non novum in Ioannis nativitate: verùm quidnam mirabile & novum in promiſsione; ut tanquàm quid ſummum & ſingulare, dicatur, *Ecce*? Quod tacens exiſtat, & loqui non

Damian.

valeat? Prorsùs. *Loquendi mox privatur officio, & ad vocis adventum vocis amittit eloquium*: ſubdit Damian. *ſerm.* 25. Annunciatione Verbi, Vociſque factâ; Zachariæ deſunt & voces & verba: his homo oſtendit, quicquid intra ſe intelligendo concipit; ut in mente audientium clareſcant cognita, quæcumque eius cognitioni manifeſta: & quæ Zacharias cognoſcit, dicere nec voce nec verbis valet; quippequàm non licet homini loqui, quæ nequeunt dici: etenim quæ excelſa ſuperiora è cœlo concepta à mente, duntaxàt dici poſſunt admiratione; de quo infr. *n.* 13.

4 Aliquid micat reflexione ſeriâ dignum, modò intentè extricetur teſtimonium. Verbum proferendum voce, in expreſsionem conceptionis à mente; indiget iuxta Ariſtotel. 2. de *Anima*, text. 90. aliquâ imaginatione. Hoc intuitu rationali dantur voces à natura: & dum Verbum, Voxque Verbi annunciatur Zachariæ, ad utriuſque expreſſionem deſunt verba; quippequàm nequibat dicere, quæ non poterat unquam ima-

Verſ. 19.

ginare. *Unde hoc?* dicit. Nec ſpes concepit tantum bonum, dum bonum fauſtè concepit: & cùm voces & verba in cognitionis expreſsionem natura ordinet; Zachariæ deſunt, nec in cognita à mente deſiderantur: equidem nequibant imaginationem informare, quæ non poterant in mentem, prævt excelſiora venire. Præterea: iuxta Philoſophos (de quo videſis Conimbric. 3. de *Anim.* cap. 8. q. 3. & Pavon. de *Diffinitionib. Iſagog.* p. 2. n. 1888.) ſicut vox dicitur verbum

Nec cognoſci.

oris, ita intellectio dicitur verbum mentis. Quod concipit ex ſpecie impreſſa fœcundè mens, vi intellectionis exprimit ad extrà vox. Summa nunciabantur Zachariæ, quæ eius à Gabriele Archangelo impreſſa menti; quæ ad expreſsionem indigebat voce: meditanterque his auditis, dicit, *Unde*? ſiquidem voce & mente exprimere non valebat, quæ concipere non poterat. *Non poterat*

Verſ. 22.

loqui ad illos, & ipſe erat innuens illis. Hæc ſunt verba, quibus cœleſtia explicantur arcana: etenim quæ hominum exuperant ſenſum; duntaxàt poterunt indicari per nutum. Necdum enucleatus textus. Pende: *Eris tacens & non poteris loqui.* Qui non poteſt loqui, poteſt vocem proferre. Qui tacet, nec vocem valet exprimere: illi Verbum divinum in carne annunciatur, Vox etiam illi ex illo Divini Verbi promittitur: mutèque tacet, atque ſimul loqui nequit;

Minus, eſt comprehendi.

quippe non ſolùm nequibat dicere in Verbo divino quid, verùm nec valebat dicere huius Verbi qualis vox. Zacharias *ad vocis adventum, vocis amittit eloquium.* De Voce nec Verbum dicere quibat, quippe ad Verbum ſpectabat; ſicut Verbi indicare magnitudinem, duntaxàt cœlitùs pertinebat ad Vocem. Venit Salvator in Iordanem, dicitque Ioannes: *Ecce qui tollit peccatum mun-*

Ioan. 1. 29. Matth. 11. 7.

di. Salvator ergo *cœpit dicere de Ioanne.* Tunc adæquatum utriuſque ab utroque encomium: eſt ordo mirus inter Vocem & Verbum. Quid Salvator, à Ioanne: quid Ioannes, audiendum à Salvatore.

Sedul.

Ut muto genitore fluēs, mox prædicat: Agnus.

Accinit Sedul. 2.*Carm.* v.149. A muto loquitur, ut conſtet ad quid muti filius naſcitur: igitur quoad Verbum in carne, Ioannes, uti Verbi Vox, poteſt dicere, quid ſit.

5 Obſervarunt Athenæus *lib.*10.*cap.*17. Bulenger.1. de *Conviv.* cap. 20. Iul. Pollux lib.6. Alex. Neapolitan. *lib.* 5. *cap.* 21. uti diximus, *Tom.*2. *T.*10. *D.* 7. *n.* 2. (conſtatque ex *Sympoſ.* Platonis, & Plutarchi etiam in *Convival. qq.* & Clem. Alexandrin. 2.*Pædagog.* cap. 1.) poſt convivalia apud Priſcos, maximè Græcos, gryphos proponi & ænigmata: *ex quibus* (ut ait Gell. *lib.* 13. *cap.*11.) *ingenium venuſtius fiat, & amœnius.* Nequibat eſſe otioſa curioſitas, ut vel in otio caperetur utilitas: equidem dedecebat ſaturum corpus, & ſimul animus veſculus; dum ſatiari quibat quaſi in hortu voluptatis, floribus eruditionis. Inter ingenioſa, eſt illa menſa, quæ dicta Phœbi, à Trimalcio affabrè ſtructa, in qua primo aſpectu obijciebantur Signa cœleſtia; ſub quibus miſſus dulciores, vel tædio ſuaves, ut refert Petronius in *Satyric.* fol. 19. Elucet analogia, qua aliquomodò Solis Iuſtitiæ emicat Euchariſtia: quandoquidem ſub ſpecie panis, mirè latet corpus Chriſti, panis cœleſtis, omne delectamentum in ſe habentis, uti eſt ſummum ſuavitatis, in cibum animæ afferens primitiva per menſes.

Ænigmata in convivijs

Aul. Gel.

Menſa Trimalci ſymbolum Euchariſtiæ.

Alcim. Avit.5.v.454

——Ut cœli frugem terrena viderent.
Quam caperet paſcendus homo, de ſede ſuperna
Illabente Deo, ſanctis altaribus eſcam.

6 Cuncta ſuperavit ingenioſa menſa philoſophica: ita dicta eò quòd gryphi à convivis prolati, in tabula artificiosè videbantur expoſiti. Cavitatibus, ut nexi conficerent voces, ſcalpro formabantur characteres, quorum cava granis tritici erant imbuta. Ænigmatibus expoſitis, & fatentibus inſcitiam convivis; cicures in menſam deſcendebant aves, quæ vorantes eſcam appoſitam, menſam oſtendebant ſcriptam, ſimulque expoſita propoſitorum arcana, quæ ex verbis mirè diſpoſitis videbantur involucra. Ita Zonaras in *Annal.* & Silvius Ambianas in Auſon. *Gryphum*: aliaque dicemus, *Tautolog.* ſeq. à n.7. Modò in Præcurſoris munus. *Hic venit in teſtimonium, ut teſtimonium perhiberet de lumine, ut omnes crederent per illum.* Summum elogium, cæterùm Ioannis officium, & à puero, ut illius clareſcat celſitudo. Ænigma eſt Dei Verbum, caro factum, myſterium à ſæculis & generationibus abſconditum, ut ait Paulus, *Coloſſ.* 1.26. Quomodò ergo manifeſtatum myſterium *& per illum*? Cœleſtem proponit Chriſtus uti ænigma in Euchariſtia menſam; & ſe exponit hominibus in paſtum, ut cœnam magnam. Collocatur in convivio panis de cœlo, ut cœleſtia ſapiat homo. Character divinitatis occulitur oculis ſenſibilibus, ſub alienis ſacris ſpeciebus. Triticum eſt quod tegit excellentiam tantæ maieſtatis; quippe eſtò panis intellectus, eſt ænigma rationis. *Ænigmati ſimile videtur*: ait Chryſoſt. homil.66.in *Ioann.* Quare de Manna, ſymbolo Sacramenti, quaſi de ænigmate, dixerunt: *Quid eſt hoc?* ac de myſterio tanto: *Quomodò poteſt? Quis poteſt?* Erat myſterium occultum. Mundus non cognovit. Exponitur illi Euchariſtia, cœna magna, verùm neſcitur ænigma. Non eſt avis, quæ exponat quem occulunt accidentia? Eſt profectò. Baptiſta. Mundus non cognovit, verùm ſemitam avis non ignoravit: equidem omnes crediderunt per illum, quod latebat ænigmaticè ſub velamine accidentium.

Menſa Philoſophica, ænigmatum expoſitiva.

Ioan.1.7.

Euchariſtia eſt menſa ænigmatica

Chryſoſt.

Exod. 16. 15.

Ioan.6. 52. 60.

Quomodò orbis fides à Ioanne?

7 Ignoravit mundus quis eſſet Verbum in carne, quouſque Vox expreſsit indice: equidem cùm mundum lateret, quem in carne non cognovit; Ioannes vox expoſuit oculis myſterium abſconditum retrò ſæculis. Ideo mittitur *ad dandam ſcientiam ſalutis.* Salus à Verbo, Patris ſapientia, quod in carne propoſitum ut ænigma, cuius neſciebantur arcana. Erant Scripturæ characteres ſine voce, uti futurorum umbrę, queis neſciebatur caro in coniunctionem Verbi: at cum Ioannes Vox mitteretur ad dandam ſcientiam; formatà voce, Verbi abſconditi ſub carne dederunt plenam notitiam. Ut donum ab homine obtineatur ſalutis, indiget ſcientià vocis. Nulla ſalus ſine cognitione Verbi: Verbum nequibat ſine voce cognoſci: & omnes credentes per Ioannem, habuerunt de Verbo fidem; quia Præcurſorem Verbi videbant vocem. Sæpe egi de ſtatua harmonica Memnonis: *Tom.* 2. *T.* 3. *D.*5.*n.*22-4.*T.*4. *D.*2.*n.*9. fusèque, *Ephemerid.* 6.*Mart.* ubi ex Kirchero oſtendimus in harmoniam artificium. Vid. Pier. Valer. *lib.* 52. *cap.* 37. & Cornel. Tacit. 2. *Annal.* cap. 61. qui ſubdit: *Memnonis ſaxea effigies, ubi radijs Solis icta, vocalem ſonum reddens.* Iurè Paulin. d. à v.145. ſuccinit de Baptiſta:

Luc. 1. 77.

Ex Voce cognitū Verbum.

Memnonis ſtatua harmonica.

Cornel. Tacit.

——Movit materna Ioannes
Viſcera, & implevit divino pectora ſenſu;
Iam vates, necdùm genitus, concluſus in alvo:
Iamque Propheta priùs geſta & ventura videbat.
Iam tenera informat venturis moribus ora,

Paul. Conſ.

De

8 De Sapore Rege Perſarum, ait Bulenger. 2. de *Sortib.* cap. 2. ex Agathia *lib.* 3. quòd cùm mater audiſſet à Magis hominem inſignem concepiſſe; illicò præcepiſſe coronari: *unde Sapor in utero coronatus eſt.* Intelligitur modò acumen latens in teſtimonio celebri Davidis. *In ſplendoribus Sanctorum ex utero ante Luciferum genui te.* Rab. Aben-Ezra. *In utero ante Luciferum coronavi te præ ſplendoribus Sanctorum.* Quo intuitu Genebrard. in Cant.3.11. inquit:

Agath.

Pſal. 109. 3.

Aben-Ezr.

Hìc cernite
Regem coronà fulgidum,
Qua cinxit eius verticem
Parens coruſcè laudibus.

Genebr.

Propoſitum delicat etiam in Pſalmi præfati textu, ſubdens: *Quaſi Pater priùs cogitaverit de edendo in lucem corpoream filio.* Tunc enim factà unione in unica perſona naturæ duplicis, in utero Virginis; filius iterùm in orbem terræ introductus, eſt coronatus: quapropter Pater dixit: *Adorent eum omnes Angeli.* Hebr. 1. 6. Patet Verbum in carne in utero, coronatus; ſed ante Luciferum; ut conſtaret in Lucifero Solis miraculum: igitur ſi Sol Salvator, Luciferque Præcurſor; ex Ioannis etiam ab utero genitricis ſplendore, rutilat inter ſanctos ſplendor Verbi. Haud dubium, quòd maior gloria in Sole, quàm in Lucifero Ioanne; quippe vel corporaliter habitavit in eo omnis plenitudo divinitatis, præ participibus ſuis: & ante Luciferum dicitur, ut etiam Lucifer in utero coronatus agnoſcatur: equidem ſi corona donum ſanctificationis; Sancto Spiritu repletus adhuc ex utero matris. *Prophetant matres ſpiritu parvulorum*: ait Ambroſius, lib.1. in cap.1. *Luc.* Venerat, venerat vox, ut Solis Verbi divini manifeſtaretur lux, & omnes crederent per illum, quid tunc erat Dei Verbum: materque filij ſpiritu prophetat, dum ille in utero exultat; quippe Virginis filium cognovit Numen, ut Ioannis adhuc in utero audivit vocem. Pende Ambroſij teſtimonium. *Duplici* (inquit) *miraculo prophetant matres ſpiritu parvulorum.* Duplex miraculum? Unde? Ex Ioannis officio, ante nativitatem perfectiſsimè impleto; quoniam vox noluit ſubſiſtere, ſine Verbi propria ſignificatione. Sine gratia vox, verùm non dulcis, ut ſonaret in auribus Solis. Vox dum à Sole, auditur grata; ubi facies ſanctificatione decora: duplexque miraculum in articulo intervenit, dum vox auditur, & audit: primum, quùm Ioannes vox vocem Virginis cognovit: ſecundum, quòd mater audiens filij vocem intelligeret; etenim ſi ſalus in pennis divini Solis; conceptus Lucifer vox præſtans ſcientiam ſalutis. Quicquid genitrix audierat, ut ſuccinit Paulin. d. v.183.

Idem.

Splendor Chriſti ex Ioannis ſplēdore.

Qui in utero coronatus.

Ambroſ.

Et à genitrice auditus.

Implet certa fides, & natus comprobat infans.

Paulin.

Elucet munus Ioannis, cognitione genitricis: igitur filij percepit ſignificativam vocem, dum ſine voce ſecum habebat infantem.

9 De lamia, ſæpe egimus. At occurrit ut novum, quod refert Ariſtotel. 3. de *Hiſtor. Animal.* cap. 13. *Animal* (ait) *eſt magnum & crudeliſsimum, quod nocte ſilvas exit, & hortos intrans arbores frangit, homines autem mordet. Unum autem mirabile, quòd ſcilicèt homo ab ea morſus, non ſanatur niſi audierit vocem.* Aliter refert Berchorius in *Reductor.* Gyrald. *Syntag.* 15. & Nos, *Tom.*4. *T.*13. à n.2. Sit ergo pro myſterij præſentis delicatione ad miraculi formam. Verùm dum vox ad ſanitatem neceſſaria dicitur, non indicatur quænam, vel cuiuſnam. Berchor. d. *lib.*10. *cap.* 56. infit: *Qui iſtum clamorem audierit, proculdubiò à dolore ſanus erit: dicit enim: Ex quo facta eſt vox ſalutationis tuæ in auribus meis; exultavit infans præ gaudio in utero meo.* Huiuſmodi truculenta, dira bellua, quæ vel in hortos exit, & cunctos homines mordet eſt lues originaria, cuius virus vitiumque inolevit pro natura, in progeniemque univerſam pertranſijt, ex quo in paradiſo radicem, frangendo ramos, infecit. Morſus eſt Ioannes, ratione originis, cuius ſanitas ventura à medicamine vocis: igitur haud exultaret præ gaudio, ni liberatus à morſu. Cuiuſnam ergo vox? Virginis & matris eſt. Ex quo facta vox, infans exultavit, qui præ dolore morſus gemens in utero ſtetit: equidem cùm morſus medicina penderet à voce exhauſtà; exultat Ioannes expers originariæ labis per auditam vocem Virginis.

Ariſtotel.

Quid lamia?

Berchor.

Ex voce Virginis exulſa ægritudo Ioannis.

——Ecce gaudens in viſcere proles
Exultat, Mariæ quùm prima affamina ſenſit.

Iuvenc. 1. v. 117.

Hinc poſtquàm natus è terra à Virgine erectus. Ita aſtruit Damian. *ſerm.* 23. *Ipſa Dei genitrix felicem puerum* (ait) *primum de terra levavit.* Dices matrem Ioannis factam ſingulari modo, ſingulari ſcilicèt obſequio; quia *Magnam matrem* Ethniciſmus dicebat, quæ infantes è terra levabat. Unde Chartar. in *Magna matre*, à fol.138. ſubdit: *Veteres editum infantem ſtatim in terra deponere, tanquàm ſi collocaſſent in ulnis omnium rerum matris.* Idem apud Auguſtin. 4.*Civ.* cap.11. Aliud ſublimius. Pater

Damian.

Quem recens natum levavit à terra.

Chartar.

etſi

Officiũ Magnæ-Matris

etſi genuiſſet, non habebat ut filium, niſi quem à terra levaſſet; uti dicemus, *Tom.* 8. *T.*7. Mater Ioannis Virgo erat, quæ in ſpiritu genuit, dum à Lamiæ morſu voce ſolà liberavit: levavitque è terra fœtum, ut filij Præcurſorem, recognoſceret filium. Levat è tellure mater præ nimio amore, ſed reſtat officium à Magna matre. Ut ceſſent pueri vagitus, accedit matris affectus: ſed non matris magnæ, niſi ad infantem ſingulari munere: Magnaque Mater vocatur Maria, quùm Ioannem levat à terra, quia vocem primam infans emittit plorans: verùm Ioannem per illam vocem primam infantis miſit exultans. E terra levavit. Matrem-magnam ſeſe oſtendit: equidem cùm erectio aſtruat filiationem, quæ nequibat probari factam per vocem vitalem; natum levavit à terra, quem in utero matris iam levaverat à culpa.

Virgo quomodò Baptiſtæ mater?

10 Hoc primum miraculum. Reſtat ſecundum, ut liqueat matres prophetaſſe ſpiritu parvulorum. Ut audivit ſalutationem Mariæ Eliſabeth, exultavit infans in utero eius. *Novum & admirabile myſterium* (ait Antipater in *Orat.* de *Baptiſt.*) *nondùm naſcitur, & ſaltibus loquitur.* Loquitur infans? Novum & mirabile myſterium eſt. Non novum: naſcitur vox: miraculumque ſanctificationis infantis in utero genitricis, ſequitur miraculum ab infante per matrem auditæ vocis; quia cùm vox ex voce generaretur, miraculum in indicem Verbi miraculum ſequebatur: etenim infans in utero Virginis audivit vocem, & audit Eliſabeth etiam loquentem infantem. *Quomodò* (inquit Theodor. Studita in *Baptiſt. natal.*) *cùm adhuc eſſes in maternis viſceribus ſuper terrena aſcendiſti, ad cœleſtia provectus, & quod à ſæculis obſcurum, ſtatim annunciaſti?* Dicit Pſaltes Regius. In novum miraculum ex voce Virginis, qui eſt mirabilis in ſanctis ſuis: *Ecce dabit voci ſuæ vocem virtutis.* Ideſt, virtutem vocis, per Hypallagen: hoc eſt, vocis operationem. Ut explicaret Verbum vox Ioannes naſcitur: ut vox ſit, vox ex Virgine auditur: à voceque virtus voci conceditur, quippe vox Ioannes indicavit Verbum in carne hominis hyperaſpiſtem, ut audivit à Virgine pro ſalutatione vocem. Vox à voce eſt. Sine ſignificatione nequit eſſe Ioannes vox: voxque Virginis voci dedit virtutem, & vox genita proceſſit in vocis operationem: igitur Mater Eliſabeth ex voce filij cognovit, quod vox filius voce Virginis audivit. Canit quò dudùm Iuvencus, v.111.

Antipat.

Ex voce Ioannis Eliſabeth Chriſtum cognovit.

Studit.

Pſal.67.34.

Hypallage.

Iuvenc.

Et ſimul exilijt mater, concuſſa tremore
Divinæ vocis, completa afflamine ſancto.

11 Haud Memnonis obliviſcor ſtatuam. Ubi radijs Solis icta, vocalis ſonorè facta. Statua cum voce? Quomodo ſiccine ſtatua? Imago muta vocalis? Sanequàm à radijs Solis. Ut Vox Divini Verbi Baptiſta naſcitur, qui in huiuſmodi miniſterium concipitur. Ut infans nec dicit verbum, verùm etiam tunc vocis adimplendum officium: equidem ſignum, ubi in ſtatua vocis eſt ſignificatio, Verbum Solem eſſe in mundo. Solis ergo claritas linguas infantium facit diſertas. Uti in infante in Ioanne neque eſt vox. Ergo in vocem ſtatuæ Solis egrediatur lux: igitur ſi Sol refulgens Verbum divinum, voxque nihil, ſi non verbum; ut conceperit ex radijs vibratis flammas. Solem iam natum voce declarabit infans. Natus eſt Ioannes, *& audierunt vicini.* Quid audierunt? Vocem. Vocem, & vident infantem? Vocem utique, in eius nativitate. Potuerunt audire, dum ille non valet loqui? Sanè. Miraculi celſitas, infans non infans: in ſtatua dulcis & ſonora vox: infans fans. Mutus erat uti ſtatua naturà: vox fit gratià: audieruntque vicini in ipſa nativitate; quia cognoverunt ex miraculo vocis, Solem iam natum illuceſcere terris: ni ergo de cœlis iam eſſet in terra, infans muteſceret uti ſtatua: ſi auditur vox in nativitate infantis, in vocem percuſſerunt radijs Solis orientis. Dicit pater *Viſitavit nos Oriens ex alto.* Ideſt, Sol, uti indicatur, *Zachar.*3. 8. & *Malach.*4. 2. Sol iam ortus è cœlo refulget? Unde Ioanne nato cognoſcit? Vox naſcitur filius, ut Verbum, lucem veram cognoſcat mundus. Filius tunc erat ſtatua, minimè loquax in Solis abſentia: at ut infantem audivit mirè vocalem, ex voce non expectata cognovit Solem orientem. Oriatur ergo è cœlis in terras Sol, Verbum Patris, ut ſtatua icta radijs fungatur munere vocis: equidem cùm à Solis aſpectu, in infante fit locutio; ſi Sol naſcitur, qui vox ſtatim loquetur. Auditur à vicinis vox, dum oritur in illuminationem ſuprema divina lux. Nemo lucem vidit, nec cognovit; quouſque Ioannes voce teſtimonium perhibuit: etenim ſi omnes credituri per illum, duntaxàt Vox vel ab utero quibat indicare Verbum. Concinit Prudent. in *Apotheoſ.* à v.659.

Ex radijs Verbi Vox Baptiſtæ.

Verſ. 58.

Infans non infans.

Verſ. 78.

——Nam puſio nondùm
Norat, & ora Deo reſerabat garrula Chriſto:
Primus & infantem non natus nunciat infans.

Prudent.

12 Myſterium indicaturus Achaz Va-

tes

tes Evangelicus in ſignum perfectæ libertatis hominis ex partu ſingulariſsimo Virginis; dicit Regi: *Vide, ut ſileas.* Ut ſileat? Ut clamet præ gaudio cordis, dum in ſigno micabat pretium ſalutis. Verbum in carne, & ex Virgine-matre, ſub ſilentio? Siccine exigit promiſsionis magnitudo: etenim licet conetur, à propoſito fruſtrabitur: iubeturque meditatò ſilentium, dum tantæ felicitatis innoteſcit ſignum; quippequàm in carne myſterium Verbi, & à Virgine-matre, tantùm dici valebat à Ioannis Voce. *Vide & mirare*: dicebant oſtendentes Solem. Vid. *Tautolog.*7.n.31. Strabon.*lib.*16. n.51. Philoſtrat. in *Vit. Apollon.* lib. 2. cap. 7. & Hieronym. *Epiſt.*103. Solem quis cognoſcere valet, quippe videt: at quid ſit, dicere nequit: equidem opus Excelſi, vas admirabile, exponi tantùm poteſt admiratione. Vide ſignum & mirare. Ut ſileas, vide; dicitur Achaz, dum per ſignum in carne divinus clareſcit Sol. Noli perſcrutari maieſtatis arcana, quippe opprimeris à gloria. Contemplare lucem, ſed lucem inacceſsibilem, ut ſileas; cuius à te dici nequit maieſtas: equidem cùm hiccine Sol ſit Verbum; duntaxàt poteſt enunciari per Luciferum. Poteſt retorqueri in Ioannem, dum videt lucet: etenim qui tot prodigijs & concipitur & naſcitur; duntaxàt plenè admiratione dicitur. Adinſtar Nili (ut canit Lucanus, 10. *Pharſal.* v.297.

Iſai. 7. 4.

Chriſtus duntaxàt quibat indicari à Ioanne.

Lucan.

——Maluit ortus
Mirari, quàm noſſe ſuos.

13 Duplicem linguam, quam *eruditam* vocat Iſaias, habet homo, ut ſingulariter ſine explicatione explicetur intellectio, quia obiectum extra verborum ſpeciem: dubium, nimirùm, & admirationem. Ariſtot.4. *Ethic.* cap. 3. Utrumque videmus in nativitate Ioannis, celebratà maximoperè à vicinis. *Factus eſt timor* (ideſt, ſtupor) *ſuper omnes vicinos, dicentes*: *Quis putas puer iſte erit?* En de viſo infante dubium. *Mirati ſunt univerſi.* Ecce alia facultas intellectualis linguæ. Lingua cunctorum vel loquax, ad expreſsionem excellentiæ Præcurſoris erat muta: & utuntur voce admirationis, indicis virtutum Ioannis; quoniam eius prærogativæ ita linguà ſuperiores, ut faciliùs poſſent audientes ſtupore mirari, quàm verbis dicere. Non ſemper ab animo dubio oritur intellectionis dubitatio: aliquando ipſam inſperatam miraculi novitatem, dicit admirationis originem. Intellectus intellectionis ſolicitat interpretes, dum idiomatis deſunt nativæ voces. Exprimenda nativitatis miracula, verùm non eſt ſermo in lingua. Quærenda ſcientia mirabilis; ut plenè dicatur quod objicitur oculis: alijque dubium ad diffinitionem referunt, alijque ex dubio mirantur; quoniam quis Ioannes etiam ab ipſa nativitate, duntaxàt poteſt dici admirationum idiomate. Vide dicta, *Tom.* 1. *T.* 6. *D.*17. *n.*4-2. *T.*8. *D.*5. *n.*17.

Iſai. 50. 4.

Luc. 1. 66.

Verſ. 63.

Et Ioannes non linguà, ſed admiratione.

14 Ulteriùs procedamus. Tanta taliaque mirabilia percellunt mentem, quòd ingerant ad iudicium ſuſpenſionem. *Quis putas puer iſte erit?* Haud ſuppetunt verba in tot miracula; lingua ſingularis neceſſaria in tot prodigia. Quis erit iſte puer? Quis, dum tanta in puero eminet magnitudo, ut ſit magnus coram Domino? *Homo miſſus à Deo.* De cœlo Ioannes, ex origine telluris? Sanè è terra, ſed è terra infœcunda: etenim ſi ſterilis originis alvus, nequaquàm erit ex origine fructus. Terrenus eſt ſicut cæteri hominum, venientium per traducem in hunc mundum: verùm ſi connotaretur terra; poterat ut terrenus comprehendi cogitatione Baptiſta; & cùm qui deſursùm eſt, ſuper omnes homo ſit; quia non poteſt Ioannem comprehendere hominis intellectus, dicitur homo, verùm à Domino miſſus. Vernaculè: *Es una coſa del Cielo.* Homo dicitur, cæterùm homo de cœlo, ut pateat quàm mirabilis, difficilis comprehenſionis: etenim inter excellentias excellentiæ magnitudo, quòd homo eſſet, etiam miſſus à Domino. Homo profectò erat; ſed quem homo hominem comprehendere cognitione nequibat. Quaſi de cœlo, dum ad homines à Domino miſſus homo. At quare uti homo de cœlo? Floridiſſimè ſub Luciferi metaphora Prudentij Muſa: d. à v.683. ſed his à quibus Aſtrologia aliquatenùs nota.

Ioann. 1. 6.

Quo ſenſu miſſus à Domino quaſi è cœlo?

Vidimus hunc (aiunt) puerum per ſidera ferri,
Et ſuper antiquos ſignorum ardeſcere tractus.
Diriguit trepidans Chaldæo in vertice pernox
Aſtrologus, ceſsiſſe Anguem, fugiſſe Leonem,
Contraxiſſe pede lateris manco ordine Cancrum,
Cornibus infractis domitũ mugire Iuvencũ,
Sidus & hircinum laceris marceſcere villis,
Labitur hinc pulſu puer Hydrius, inde Sagittæ,
Pallantes Geminos fuga ſeparat, improba Virgo
Prodit amatores tacitos in fornice mundi.
Quique alij horrificis pendent in nubibus ignes,
Luciferum timuere novum.

Prudent.

Ita

Novus Lucifer. Ita fugerunt genimina viperarum, ad novi Luciferi rutilantis aſpectum: qui Lucifer dicitur novus, dum eius ſplendorem ſtupens miratur mundus, quia ſi Lucifer Solis præcurſor in cœlo, tanquàm è cœlo Lucifer homo miſſus à Domino. Micat felicitas orbis, dum cœli Lucifer in Solis indicem fulget ab infantia in terris. In Solis indicem, mittentem radios & vocem.

15 Quid mirum, ſi illum omnes mirarentur, qui ſeipſum miratus eſt in utero peregrinum? Diximus cauſam *Tom.* 2. *T.* 8. *D.*4. ex Chryſologo: qui *ſerm.*91. infit: *Surgit novus Lucifer, quia iubar iam veri Solis erumpit.* Unde novus? In hominis conditione fulſit Angelicum munus. *Fuit homo,* ſed de quo dicitur à Deo homine: *Ecce ego mitto Angelum meum.* Chryſolog. ſerm. 89. ita cogitat: *Natus eſt privilegio ſingulari. Cùm Chriſtus Deus naſceretur in carne; Ioannes Angelus eſt generatus in terris: ut ita officia terrena, officijs ſe cœleſtibus miſcerent; ſicut humanis ſe divina miſcebant: & in terra Deo, Angelus Domino, & ordo cœleſtis obſequij non deeſſet.* Similiter Paulin. d. v. 319.

Chryſol. — *Cur dicitur Angelus?* — Idem. — Paul. Conf.

Nominis Angelici tu participatus honorem.

Alia cogito. Quo pacto in munere, Angeli conditio, dum eſt, & proponitur ut homo? Quia quæ in iſto fulgebant homine, ab homine nequibant adæquatè comprehendi. Quicquid Angelus & quomodò Angelus comprehendit, homo noſcere non valet: & ubi Ioannis hominis excellentia proponitur; Angelus, qui homo, ſignatur; quia erat in hominis conditione, plus quàm de homine homo quibat cogitare. Seipſum homo miratus eſt, quia homo in hominis conditione peregrinus: iurèque Angelus; quia per collatam è cœlo ſingulariſsimam gratiam, præcellebat magnitudine hominum intelligentiam. Cogitare quibat in illo cultiſsimè nobilitata conditio; quòd in honorem generis ſediſſet ſumma perfectio. Summus eſt. Qui inter homines videtur ſummus, eſt plus: duntaxàt Angelus poteſt cognoſcere ſe. Ideo Ioannes nullum fecit ſignum, quippe in ipſo cumulus miraculorum, ita in extremam magnitudinem, ut ſuperaret homo hominum cogitationem.

Virgil. 3. Æneid. v. 374.

Nate Dea (nam te maioribus ire per altum
Auſpicijs manifeſta fides) ſic fata.

DIDASCALIA VI.

Ubi infelix felicitas, felix adverſitas.

1 SÆpe regeſsimus ex materiali; quomodò ſpiritalis efformanda ædificatio; ut rutilet faſtigium in ædificio, maximè illorum qui non reædificantur, ſed ſuperædificantur tanquàm lapides vivi, ut in cœleſti Ieruſalem effulgerent uti lapides pretioſi. Ut ædificij ex ædificatione fit culminis celſitudo, vocatur à Petro *Superædificatio.* An quia non ædificamur, ſi non eſt ſuper? Nullum ergo in ſalutem ædificium, ni verſus cœlum. Superædificatio fit in cacumen impoſitione lapidis ſuper lapidem, inferiorem ſuperiorem ſuſtinentem in erectionem; quia non fabrica, quæ corruit, ſed quæ permanet: & quæ ſuperædificatio, ædificatio dicitur; ut modus ædificationis dignoſcatur: quandoquidem in ædificatione ædificium non perfectius, ſi non valet ſuperimponendi lapis ſuſtinere pondus. Hinc Petra-Sancta lib. 1. *Symbol.* cap. 4. ait: *Pondere erigor.* Adinſtar ſtateræ elevatur magis faſtigioſa fabrica, quò maiora in ædificium pondera. *In petra exaltatus, in petra ſecurus, in petra firmiter. Securus ab hoſte, fortis à caſu* (ait Bernard. *ſerm.*61. in *Cantic.* n. 3.) *& exaltatus à terra.* Ubi maior lapidum oppreſsio, excelſior ædificatio: cœloque proximior, quò à terra remotior. Ita, *ſi cogitas* (inquit Auguſtin. de *Verb. Domin.* ſerm. 10.) *magnam fabricam conſtruere celſitudinis.* Quid eſt hoc? Celſitudinem fabricæ, vel fabricam celſitudinis? Hoc utique. Aliquod documentum latet in hypallage. Celſitudo ædificij aſtruitur fundamenti firmitate, qua lapis vivus ab hoſte ſecurus, à caſu remotus, à terra exaltatus; quia ædificatur in cœlum, quò tendit molis faſtigium. Fabrica poteſt ſurgere, ſed non in celſitudinem meditatam; modò ex ipſa erectione tendat in ruinam: pondere enim cadit, qui ſine pondere ſurgit: dicitque Auguſtinus, ut ſpiritalis pulcherrima ſurgat domus ratione ponderis, non celſitudinem fabricæ, ſed fabricam celſitudinis; quippequàm pondus & pondus quibus fabricæ depreſsio, eſt operis elevatio: fabrica enim ſpiritalis haudquaquàm erigitur celſitudine, ſed gravaminum atque gravaminum pondere.

1. Petr. 2. 5. — *Ædificium ſpiritale cōſtruitur adverſitatis pōdere.* — Bernard. — Auguſt. — *Quæ celſitudo fabricæ & fabrica celſitudinis?* — Horat. de Art. v. 411.

Qui ſtudet optatam curſu contingere metam,
Multa tulit, fecitque puer, ſudavit & alſit.

2 Dicit noſtra Tautologia. *Ædificatione* huiuſmodi fabricam ſpecioſam *ædificans ædificavi.* Cur tanta in geminatione? Laboris formæ in formam lapidum indicatur neceſsitas; ut corda, quæ ſaxea locentur in Ieruſalem cœleſti quæ ædificatur ut civitas: meditanterque ædificari ædificatione geminatur; ne in vanum in ædificium ab animis laboretur: equidem plerique volunt cœlum verſus ſublimes ædificari; ſed ſine ædificatione.

3. Reg. 8. 13. — Eccleſ.

Tunſionibus preſſuris
Expoliuntur lapides
Diſponuntur permanſuri
Sacris ædificijs.

Aliter, forma ſine forma, quippequàm ædificium ſine ſtructura. *Ecce ego ſternam per ordinem lapides tuos, & fundabo te in ſapphiris & ponam portas tuas in lapides ſcultos*: dicit Dominus extructurus Eccleſiam, transferendam in gloriam ſpecioſitate ædificationis, in fabricam celſitudinis. *In nobile ædificium Eccleſiam ipſam ſignificari, tanquàm domum apparatu Regio inſtructam, egregiè munitam, ſingulari arte, ſplendidà ac pretioſà materià conſtructam*: ſubdit Doctiſ. Sanctius hìc, n. 31. Quinam ordo lapidum, ut ex ordine pulcherrimum erigatur ædificium? Tunſiones, igitur ſculpti lapides. Haud apti lapides rudes in venuſtam fabricam, quippe nullam habent formam niſi ex valido ictu, ut virtutum ſculpatur imago, rutiletque rationis & gratiæ forma, dum ſine ſcalpro erant ſolummodò ſaxa: ordoque ædificationis indicitur, dum cælatura notatur; quoniam ni lapides ictu formentur in virtutis imaginem, ad cœleſte ædificium non habent ordinem. In templi Hieroſolymitani ſtructura *malleus & ſecuris non ſunt audita.* Ita vellent plurimorum ædificari corda; ſed falluntur: ſine ſenſuum crebris ictibus nulla verſus cœlum erigitur fabrica. In collocatione nullus ſtrepitus, quippe factus in montibus; ſine exalburnatione nihil politum, ſine norma nihil rectum, ſine cælte nihil lævigatum: in montibuſque continuò tunduntur lapides, ut in collocatione audiatur neque malleus, nec ſecuris. *Domus cum ædificaretur, de lapidibus dolatis atque perfectis ædificata eſt: & malleus & ſecuris non ſunt audita.* Præciduntur, ut in formam inciſione diſponantur: iam enim effigiati, dum feruntur. Ut perfectè locentur, vulneribus excavantur: unde nil auditur, dum in ſtructuram collocantur viva ſaxa; quippe factà dolatione, ſi portantur, iam perfecta. Haud tunduntur, niſi ut perficiantur. Poſt perfectionem quia imbuta forma imaginis, haud neceſſaria malleus & ſecuris: quapropter in collocatione lapidum non ſunt audita; quia pridem ſaxa inciſa, cæſa, tunſa, ad formam & perfectionem dolata. Diſponuntur: ſed cùm preſſuris, ictibus, vulneribus perficiantur, ut incudatur hominis cœleſtis ſine imperfectione forma; erunt ictus & ictus, quouſque perfecta.

Iſai. 54. à 11. — Sanct. — *Virtutis imago imbuitur ictu.* — 3. Reg. 6. 7. — *Et pollitur perfectio.*

3 Ad unguem Eucherius hìc. *Hìc tundimur* (infit) *adverſitatibus & diſciplinæ veritate exercemur; ut illic locis iuxta meritum congruis diſponamur, & caſtigatione ceſſante ſolo amoris glutino copulemur, & uno impleti ſpiritu perfundamur. Hìc enim foris tundimur, ut illic ſine reprehenſione inveniamur. Hìc malleus, hìc ſecuris, hìc omnia tunſionum genera reſonant: in domo autem Dei nulli ictus audiuntur; quia in æterna patria omnes perſecutionum ſtrepitus contiteſcunt.* Totum cœlitùs ſtudium, ut efformemur in virum perfectum, quia Pater cœleſtis decernit acerbitate, conformes fieri imagini filij ſui: ceſſareque facit acerbam, in formam amaritudinem, ſi recipimus imaginem: equidem cùm ab homine terreno derivetur imperfectio, à cœleſti perfecta ſimilitudo, & nihil inquinatum intret in gloriam; conſtituatque in imperfectione fabricam: ærumnis, preſſuris ictibus, ſecuris deſtinatur & malleus: igitur inepti in fabricam rationales lapides terreni hominis; ni portemus imaginem cœleſtis. Ergo in textum Evangelici Vatis. Sculpti lapides exprimunt ordinem fabricæ, igitur ſine ordine fabrica, ubi lapides vivi ſine ſculptura: tuncque ſapphiri vocantur, dum cælaturà excuduntur; ut nullus refugiat ictus: quandoquidem lapides viles convertuntur in pretioſos. *Ordinem lapidum ex cryſtallo faciam*: legit Leo Iudas. Hinc conſtant momenta perſecutionum, ad ſuperius ędificium: equidem cùm prætioſitas lapidum pendeat à puritate atque perfectione cordium; lapis in fabrica collocatur pretioſus, dum refulget ſine macula ut puriſsima cryſtallus. Maluend. *Soles tuos.* Soles qui lapides? Utique. Imperfectiones (obices claritatis, atque nebulæ ſplendoris) quæ à carne, expelluntur, reſecantur malleo & ſecuri: in ſecuri & aſcia, ut lucis ſupernæ introducatur forma: dicunturque Soles, qui puri pretioſi lapides, ut ædificentur muri Ieruſalem; quippe ex ictibus iuſti fulgebunt & refulgebunt ut Sol.

Eucher. — *Ubi perfecta imago ceſſat in formā perſecutionis tunſio.* — Leo Iud. — *Quæ tendit in cordium puritatē & ſplendorem.* — Maluend.

4 Epicurus, ut refert Cicero, 5. *Tuſculan. qq.* dicere ſolebat; *Pati, dulce eſt*: quem ſecutus Cordub. Stoicus, *Epiſt.* 66.

Epicur.

Senec.

Vir bonus (inquit, inter cruciamina) *non quid paſſurus, ſed quid facturus aſpiciet. Utilem illam vim ſibi iudicabit, tutam, proſperam.* Unde ex ærumna & labore confectà felicitate, ſuccinit in *Hercul. Furent.* v.654.

Idem.

Fructu optimo laborum
Quod fuit durum pati, dulce eſt.

Nil mirum, cùm creſcat in celſitudinem opus, quod dulcis proſper, tutiſsimus fructus.

Bernard.

Pœna pretioſa, amabilis & iucunda: infit Bernard. Serm. de *Andrea* n.2. Ita definit pœnam, quippequam exit in gloriam, æternæ felicitatis ædificium, leve tribulationis momentum, & ſummo artificis ingenio; ut ferveat opus, & floreat ædificatio: igitur tunc magis lapides ædificantur, dum ictibus contunduntur.

Ex pœna gloria.

Zachar.1.2.

Iratus eſt Dominus iracundiâ, ideſt, irâ magnâ, ſive iracundiæ vehementiâ, ut alibi diximus, ſumpto pleonaſmo pro ſuperlativo.

Geminatio pro ſuperlativo.

Si qui pius, indignatur; iurè prorsùm commovetur: ſit ergo, verùm quorsùm?

Verſ.3.

Dices ad eos (loquitur Prophetæ Dominus) *convertimini ad me.* In hoccine propoſitum tendit ira? Potiùs videtur & ſumma miſericordia: igitur ſi percitus tendit in delinquentium cruciamen, duntaxàt exercet iram propter cordium converſionem.

Et cordis converſio.

V.15.&16.

5 *Irâ magnâ iraſcor* (infit) *propterea domus mea ædificabitur, & perpendiculum extendetur ſuper Ieruſalem.* Ira ſanè deſtruit: quomodò ergo ira Numinis conſtruit; ita ut perpendiculum per planitiem extendatur, ut domus ædificetur? *Propterea.* Hæc artificis ſupremi fabricandi forma; ſumptà methaphorà à templo, ut cordium perficiatur ædificatio, permaneantque in ſanctitate, tanquàm templum Dei vivi.

Prudent.

——— Novum iacto fundamine templum:
Aurea planitiem ſpacijs percurrit arundo;
Ne commiſſuris diſtantibus angulus impar
Argutam mutilet per diſſona ſymmetra normam.

Uti accinit Prudentius, in *Pſychomach.* v. 893. Deſtruere congruit, quicquid ædificium deſtruit: tuncque in ædificationem extenditur perpendiculum; quippe tunc ædificatio, ſi nullum impedimentum. Perpendiculum deſervit lapidum æqualitati, & fabricæ directioni; quoniam regula, ne in labore ſit error, & ex errore in labore totùm labor: unde ſuper corda perpendiculum extenditur, ut ædificetur quod ſudore ædificatur: igitur in cœleſtem nequaquàm conſurgent fabricam, niſi vixerint ad regulam. Ex perpendiculo conſtat, quid detrahendum, ne corruat turpe inæquale ædificium; equidem quod extuberat, ſuperfluum: & ut ædificetur, ad leges artis deſtruitur: quoniam nullum emolumentum tanti exantlati laboris, ni lapidum ædificij ſecentur ſuperfluitates. Corda huiuſmodi imperfectione nequeunt ædificari; quippe ipſis gratum, quod nocuum, nec voluntariè relinquunt; itaque artificis cœleſtis deſtruit, quod in fabricam diſponit; igitur ex deſtructione, exterminio pravitatis, faſtigium ſurgit eminentis virtutis.

Labor erigit fabricam, ſi vita ad regulam.

Ideo dulce pati, dum videtur quid confectum ex dolore: pœna pretioſa, amabilis & iucunda; poſtquam perlata in ædificium cruciamina, perſpicuà artificis mente ex acerba ad ſpeciem ſeveritate, propter morum formationem aut reformationem ad artis legem, & architecturæ amuſsim: igitur quod pridem videbatur crebris ictibus ac tunſionibus acerbum, apparet in oblectamen fabricæ illuſtre faſtigium.

Quomodò deſtructione ædificatur?

Virgil. 1. Æneid. v. 203.

Per varios caſus, per tot diſcrimina rerum,
O paſſi graviora! Dedit Deus his quoque finem.

6 Idem intuitus videtur apud Ieremiam. Eodem ſtylo utitur Dominus in fabricæ deſtructionem, ac in molimen.

Thren.2.8.

Cogitavit Dominus (inqnit Propheta) *diſsipare murum filiæ Sion, tetendit funiculum ſuum.* Hebr. *Perpendiculum, Lineam, Normam.* Quod Iſai, 34.11. dicitur *Menſura*: 4. Reg. 21. 12. *Pondus*, igitur ſemper ſuſpenditur aliquid grave in extremo perpendiculi. Totum videtur inutile, dum ſtudet deſtructioni; igitur ubi diſsipatur fabrica, haud opus ullà menſurà. Opus ſanè in zelum imprudentem, atque iudicum impotentem furorem; qui fulminant ultra menſuram ſupplicium, ſine iudicio culparum: funiculuſque extenditur, dum diſsipari molimina cogitatur; quoniam in legem peccatur pro lege, modò pœna maior crimine, deficiente iudicio, iudicio facto: quandoquidem minimè ſententia recta, ſi aliquid ultrà.

Non ſententia in delinquentem recta, ſi aliquid ultra.

S.Bened.

Accedat correptio, ſed iuſtitiæ modo: ſi neceſſaria lachryma; lachryma, ſed in menſura, *Secundum modum culpæ, diſciplinæ debet extendi menſura*: ait Almificus Doctor, *Regul. Sanct.* cap.24. Ultrà, non influit peccatum, ſed condemnantis iudicium: pœnaque non inferenda iuxta lubitum damnantis, ſed iuxta entitatem criminis.

Senec.

Ergo ad coërcitionem errantium ſceleratorumque irato caſtigatore opus non eſt: nam cùm ira delictum animi ſit, non oportet peccata corrigere peccantem. Penſetur examine, quantum tranſgreſſor deviavit à lege: funiculoque in diſsipatione pœnam iudex metiatur erroris,

Auſon. Edyl.8. v.12.

Ne quid deliret amuſsis.

Aliud occurrit nec levioris momenti documentum. Norma ſeu perpendiculum inſtruitur, ut in æqualitatem formandorum, quæ regulis artifex fingit, nequid hiet, nequid protuberet; quippe per illud explorat inſtrumentum, quid in opere rectum, vel quid curvum: & in ædificio diſsipando intereſt perpendiculi cum pondere rectitudo; ut ædificetur recta intentio iudicantium, ubi neceſſarium in tranſgreſſores ſupplicium: igitur exercenda virga directionis & rectitudinis, ut expellat pro munere delinquentium curvitates.

Nec ſupplicium, niſi in directionem cordium.

7 Modo in propoſitum noſtrum. Quod inſtrumentum in fabricam, à Deo ſumitur in fabricæ ruinam. Solicitat lapidum rectitudinem, & iuxta leges planitiem, quam excavavit corruptela morum, & deturpavit ſuperfluitatis vitium, quin poſsint ſine correctione ædificari; cùm vitia deſerviant minimè ædificationi: funiculumque Dominus tendens amplificat, dum conſtructa à vitijs diſsipare omninò cogitat; quippequàm ictibus & ictibus ad menſuram reddit lapidibus amiſſam crimine formam: equidem per meditatum diſsipatione vexamen, curva corda procedunt ad rationis rectitudinem. Diſsipatio & perpendiculum illuſtrant Dominum, quoniam quæ perfecit malignantes deſtruxerunt. Ni dolore pungantur, haud reſipiſcent, neque fabricata deſtruent, ex quorum exterminio procedit ædificatio: funiculuſque tenditur in ædificij molimen, dum cogitat deſtructionem; quoniam cacumina in fabrica haud videbuntur virtutis, ſine diſsipatione inolitæ pravitatis.

Nec erectio virtutis, ſine demolitione pravitatis.

Iſai.14.23.

8 Pende acerbitatis intuitum apud Vatem Evangelicum. *Scopabo eam in ſcopa terens.* De ſenſu literali dicemus, *Tautolog.* 6. à n. 34. Scopà utimur in loci verſi munditiem: qua ergo lege in deſtructionem? Deſtruit Dominus, cuius nonnunquam in noſtrum emolumentum intuitus; equidem mortificat ut vivificet, premit ut pectora emundet: & ubi eius in peccatores exardeſcit ira, corda terit uti ſcopa; quippe quò magis premuntur, validiùs purificantur.

Quò magis corda premuntur, perfectiùs ædificantur.

Terens dicitur, & non *conterens*: qui conterit, quicquid occurrit, ad nihilum redigit. Qui terit, ſuperflua ſegregat, & à paleis grana purgat: ſcopàque Dominus dicitur terere, dum intendit ſupplicijs mortificare; quoniam mitens pro criminibus pœnam, mortificationis flammam, non conatur tranſgreſſorum necem, ſed duntaxàt animarum puritatem. Occurrit in ſolamen perfectorum, indigna aliquando tolerantium, nobile exemplum. Scopa terens non conterit: pulverem duntaxàt à verſis excutit; ſine quo conditione carnis, afflatu mundi, ſuggeſtione dæmonis, nequit exiſtere homo, dum eſt in humo: & quæ à Domino mittuntur acerba, aut parùm grata, iurè dicuntur ſcopa; igitur attritu, amaritudine, & tractus acerbitate liberantur à pulvere, quo religioſa corda ſolent ſordeſcere.

Virgà tribulationis à perfecti excutitur imperfectionis pulvis.

Leve videtur, quod non videtur, quippe minimè in examine libratur: ſenſimque ingeritur ulcus, quo doleat pectus; & ubi à Domino pungens emittitur pœna, terens ſignatur ſcopa; ſiquidem ne pulvis gravem generet imperfectionem, ille tundendo ac tundendo ſolet excotere pulverem. De Asbeſto, ſive lino Indico dicit Plinius *lib.* 19. cap. 1. in igne non abſumi; ſed potiùs purificari.

Asbeſti & Amianthi conditio.

Petr.Sanct.

Unde Petra-Sanct. d. *lib.*6. *cap.*16. inſcribit: *Tergit, non urit.* Idem apud Picinell.12. *Mund. Symbol.* a n. 51. & Iſidor. 16. *Etymolog.* cap. 4. dicentem:

Iſidor.

Ita appellatus Amianthus, eò quod igni non ardeat, ſed ſplendore accepto niteſcat. Summum notatur cruciaminis per uſtiones; ſed eſt diſcrimen in artifice ignis, vario intuitu; potiſsime dum emittitur è cœlo: quandoquidem ſi homo per huiuſmodi ignem tranſierit, flamma nequaquàm nocebit: igitur quod videtur ignis ardor, eſt ad virtutem ſplendor. Non urit; quia urendo tergit: nequitque patiens dicere flammas, ex quibus niteſcit puritas. Hinc elucet in tribulationibus & gloria & glorificatio, ex Dei pietatis officio: etenim cum noſtro ſplendori ſtudeat, eſtò caro uſtionem ſentiat; qui uſti & peruſti nunquàm uti asbeſtos conſumuntur, ſed in puritatis perfectionem conſummantur. Si in hoc pignus ac diſpoſitio æternæ felicitatis.

Ex tribulatione puritas & ſplẽdor tribulati.

Virgil. d.v. 211.

Durate, & voſmet rebus ſervate ſecundis.

9 Secùs ubi deäurata inſidioſa Fortuna offert undecunque proſpera.

Senec.

Sine hoſte patimur hoſtilia (infit Seneca, *Epiſt.* 91.) *& cladis cauſas, ſi alia deficiunt, nimia ſibi felicitas invenit.* Sed unde ex ovo aureo malus corvus? Proſperitas obſcurat lumine, irruitque caligo ex Sole.

Ovid. 2. Metam. fab. 1.

Suntque oculis tenebræ per tantum lumen obortæ.

Qui plenus lumine, nihil præter lumen videt, ex his in quæ perculſus lumina tendit: unde cùm ex Fortunæ fulgore vehementi habeat animum cæcum; dum arbitratur aſcenſum procedit in præcipitium. Quouſque, ut redirent frugi, irruit Babylonica captivitas, erga cuncta vitia viguit. Hebræorum cum felicitate libertas: igitur ex collatis bonis conficientes tela, cœlum ipſum percutiebàt ſtulti-

Felicitas obſcurat lumine.

Iſai.65.11. titia; *ponentes fortunæ menſam*, ut libatio-
nibus oſtentarent inſaniam: ſiquidem tantà
florebant felicitate bonorum; ut non illa il-
los, ſed illi illam invitarent ad convivium.
Cap.59.10. Ex his Propheta Evangelicus exclamat:
Impegimus meridie, quaſi in tenebris. Quis
impingit in meridie, Solis copioſo fulgore;
quin diſtinguatur præſentia lucis ab abſen-
tia Solis? Illi quos Fortuna ſequitur, ut
ſupplantet, & blandè perſequitur, ut extur-
bet, immiſsâ panurgicè cæcitate, ex felicita-
tis lumine. Uſuvenit cæſpitare in tenebris;
quia ſenſus neſcit, unde venit, aut quò va-
Fortunâ hebetatur intelligentia. dit: & præſentia ſuperfluentis felicitatis, qui
in meridie cæſpitantes impingunt tanquam
in tenebris; quippequàm non videntes co-
piâ luminis, præcipites ſunt prolapſi in iu-
gum captivitatis. Fortuna ſummâ hebetatur
ingenium, ſenſuſque à fortioribus ſenſibili-
bus corrumpuntur.

Ach.Bocch. *Ingenium Fortuna bonum labefactat, opima.*
Ut canit *Symbol.* 34. Achil. Bocchius. Nil
mirum. Magna fortuna eſt magna ſervitus.
Ni ratio infatuata dormiret, exitum planè
lamentabilem videret: impingitque præ co-
pia lucis pes fallax tanquam in tenebris;
quippe prolubium ſequens continuam feli-
citatem, fortunæ ductu offendit in ſervitu-
tem.

Pſal.55.4. 10 *Ab altitudine diei timebo*: dicit
David. Per diem ſignari felicitatem, quæ
dicitur *dies hominis*; aſtruemus, *Tautolog.9.*
n. 45. Si dies felicitas, quia vita tantùm
vitæ proſperitas; cur non timet à felicitate,
Genebr. ſed à felicitatis altitudine? *Propter profun-
das calamitates: nam homo ſum, & a me
nihil humani alienum puto*: ſubdit Genebr.
hic. Calamitas ubi vitæ felicitas? Haud com-
munis fortuna, ſed alta; & alta timenda,
quæ præparat dolo lubrica, ut aſſumpti altiùs
cadant: igitur

Claud.1.in Ruf.v.22. *——Tolluntur in altum,*
Ut lapſu graviore ruant.

Fortuna communis ſervit, alta & opima
Nimia fortuna timenda. iubet: ſemperque præparatur locus calami-
tati ſub ſervitute fortunæ. Communis, lu-
ce temperatâ in tenebris vitæ illuminat; ubi
altiſsima, radijs copioſis obcæcat: nequa-
quàmque timet micantem felicitatem, ſed
fulminantem nimiæ felicitatis altitudinem;
quippe dum magis arridet, homo cæcus
ſplendore non cognoſcit, in miſerabilem
mortem eſſe præparatum fulmen. *Fortunam
Priſci fecerunt unam ex Parcis, quæ po-*
Cur Fortuna dicta principalis Parca? *tentiâ cæteras antecelleret*; ait Natal.Comes,
4. *Mytholog.* cap. 9. & Pauſan. *cap.* 234.
Reliquæ laborioſæ ſunt: quæ principalis for-
tuna, maxima mors: equidem ſi a morte
dolor, ac ex dolore labor; ex alta fortuna
maximus, quippe nonnunquàm lamentabi-
lis exitus. Tanto plus tormenti, quanto glo-
riæ: equidem cùm ſervos fallat, quæcunquæ
tollit, ruitura levat. *Utinam* (ait ſeneca, ti-
mens ruinam amici, & cataſtrophen Fortu- Senec.
næ perverſæ, *Epiſt.* 19.) *utinam tibi qui-
dem ſeneſcere contigiſſet intra natalium tuo-
rum modum, nec te in altum fortuna mi-
ſiſſet*! Aptiſsimum verbum. Quencunque
ergo tollit, Fortuna mittit in altum. Verùm
quare? *Inter ſecunda & proſpera non divi-* Tacit.
ni, non humani iuris memores: inquit Ta-
citus, 1. *Annal.* cap. 42. Cùm omnia fiant
ad lubitum; fortunæ ſubridentis ignorant
dolum: credenteſque circumventione baſrà
mittit præcipites, quia in exterminium & cla-
dem ſolet ſervare nocentes. Perierunt pro- *Quare doleſa?*
pter iniquitatem ſuam, haud videntes in
fortuna fortunæ larvam. Proſper.de *Provid.*
v.892.

*Hi ſunt verò illi, quos inter crimina
tutos*
Et ſcelerum dites fructu, impunita ſenectus S.Proſp.
Extremæ turpis vitæ produxit in oras.

11 Similitudo explicat lapſum, atque
ſummæ felicitatis periculum. Hinc iurè for-
mido: *Ab altitudine diei timebo.* A cacumi-
ne felicitatis? Utique: ideſt, à fallacia ſortis.
*Felicitatis gnata infelicitas: infelix pror-
ſùm felicitas*! infit Novarin. *Umbr. Virgin.* Novarin.
Excurſ.92.num.826.& 831. Cur igitur infe-
licitas ex ſumma felicitate, diei confertur al-
titudini? Quia neceſſarium cadere, ſi ultrà
non poteſt aſcendi. Altitudo diei dicitur,
quando Sol altior, qui conſtituit luce diem,
verſus terras è cœlo vibrans fulgorem. Ordi-
tur diem aſcendendo ab oriente hemiſpherij
uſque in Zenith: perficit deſcendendo quouſ-
que in occidente eius ſepeliatur Sol. Eſt er-
go in altitudine, ſtans in vertice loci, quò
oriens aſcendere poteſt, nec ultrà valet; quip-
pe ultra punctum illud, dum progreditur,
deſcendit. Fortuna ſiccine curſum ſequitur in
altiora, & ſimul tanquàm in cœlo quem ele-
vavit fortuna, deſpicientem aſcenſu ius, fas
& conſcientiæ morſum, quouſque perve-
niat in ſummum: ab hacque altitudine ti- *Ubi felicitatis extremum, præcipitium.*
met meritò David, in throno fulgens ut Sol;
ut ſuſpectam habeat felicitatem, quiſquis
attigerit verticem: quandoquidem neceſſa-
rium præcipitium, ubi occurrerit felici feli-
citatis extremum. Felicitas olim ſignata in
numero *decem* ſic X. infelicitas per *vigin-
ti XX.* Adi Probum de *Notis Antiquor.* Be-
dam de *Numer.* Cur ergo ſi felicia ad votum
ſignantur per X. numerum, duplicato nume-
ro infelicitas oſtenſa? Quia duplicata. Pa-
tet,

tet, quomodo infelicitas, ex felicitate oria-
tur, & unde ſortis proſperæ altitudo formi-
Signa ſymbolica felicitatis. detur. Videtur aliquibus, arridente in dam-
num ſorte, poſſe potiri geminâ felicitate;
gaudijs ſcilicet, cœli, ac voluptatibus mundi,
viventibus ſine lege ad cupiditis lubitum,
quippe fortuna irridens ſubriſu applaudit ad
votum. *X.* fortuna eſt: *XX.* ſumma fortuna,
& proſperitatis altitudo, à qua debet eſſe for-
mido: equidem ſemper oritur extrema cala-
mitas, ubi omnimoda felicitas.

Cæſt. *Illa fovet multos ut magis inde premat.*
Ut ait Cœſtius, *Emblem.Ethic.*18. Duplex
felicitas phantaſma eſt, voluptatis nimi-
rùm & virtutis. Unde Auguſtin. in *Pſalm.*41.
Auguſt. infit: *Cùm in mundo benè eſt, malè. Quid ſi
aliqua huius ſæculi proſperitas arriſerit?
Impoſſibilis felicitas voluptatis & virtutis.* *Nònne deceptoria eſt? nònne fluxa, caduca,
mortalis, volatica, tranſitoria?* Volatica
ſanè. Si cœli, mundi fugitiva volat: ſi mun-
di, gloria cœleſtis à cordibus avolat, relin-
quens felices in lubrico throni, ut præcipites
corruant in flammas barathri.

12 Ulterius: figura *X.* emblema fe-
licitatis, eſt ſignum crucis: crux utique ex-
tremi angoris. Elucet, blandiente ſed inſidio-
Felicitas per crucis ſignum. sè fortuna, quàm cæca à lumine corda equi-
dem ſibi ſolicitant crucem, dum ambiunt
totis viribus perfidam felicitatem. Crux pro-
ſperitas eſt, ſi geminatur *X.* erit ditior, am-
plior crux; quia ſummum attingit, ultra
quod qui vult procedere, cadit: quare Nie-
Euſeb.Nier. remberg, de *Art. voluntat.* lib. 2. cap. 63.
inquit: *Qui nimis eminet, imminet.* Si ex-
cedit proſperitatis numerus, maior à fortu-
na dolus: igitur per inſperatum ex colliſio-
ne deplorabilem exitum, conſtat ambiri
In annulo Ioſeph. amplitudinem dolorum. Hinc crux inſigne
annuli Ioſephi à Pharaöne pro poteſtate tra-
diti: uti diximus, *Tautolog.*1. n.45. & *Tau-
tolog. ſeq. D.*4. *n.*11. Ubi felicitas, & ſum-
ma; ſumma confertur acerbitas: igitur non
tantùm dignati deſtinantur cruciamini mor-
tis, ſed morti crucis. *Si exaltatus fuero à*
Ioann.12.à 32. *terra* (dixit turbis aſſertor N.) *omnia tra-
bam ad meipſum. Hoc autem dicebat* (ſubdit
Evangeliſta) *ſignificans qua morte eſſet mo-
riturus.* Singularis pro morte, atque mor-
tis qualitate metaphora. Quid ad mortem,
ad ſe trahere omnia? Quid felicitas exal-
tationis cum morte crucis? Nonnunquàm
fortuna inſidiatur felici, cuius exemplum in
Crux maxima, felicitas ſumma. cruce Domini, cui dolor ſummus; quùm
factus principatus ſuper humerum eius: &
non ſolùm mors, ſed mors crucis figura-
tur, dum exaltatus ſuper univerſa extolli-
tur, quippe ſi exaltari eſt mori, mors ditior
certa, cùm ille eſſet ſuper omnia. Exalta-
ri, fortuna dicitur: habere èx exaltatione
cuncta: uti ſumma deſignatur: proponitur-
que non ſolum mors, ſed mors crucis, in
formidinem ſummæ opimæ felicitatis, equi-
dem vafrè inſidioſa ſemper molitur vehe-
mentiora cruciamina.

13 Ex tytiro gregis patris Iſai aſ-
ſumptus filius in regimen totius gregis Iſ-
raël. Electori ergo dicit: *Fac mecum ſignum* Pſal.85.17.
*in bonum; ut videant qui oderunt me &
confundantur, quoniam tu Domine adiuvi-
ſti me & conſolatus es me.* Aſſumptus à
Domino in ſupremum honorem, illius im-
plorat iuvamen? Utique qui nimis eminet,
imminet, *Magnæ virtutis eſt* (ait Auguſtin.
ſerm.13. de *Verb.Domin.*) *cùm felicitate lu-* Auguſt.
*ctari; ne illiciat, ne corrumpat; ne ipſa ſubver-
tat felicitas. Magnæ inquam virtutis eſt,
cum felicitate luctari; ſed magnæ felicitatis eſt
à felicitate non vinci.* Timet ab altitudine, ne *Nimia felicitatis exaltatio, morũ corruptio.*
vincatur illectus ab ipſa felicitate: equidem
dum hominem aſſumit in honoris cacumen,
impellit infatuatum in legis atque morum
corruptionem. *Imperare Dijs concupivit*: di- Plin.
cit de fortunato Neronne, Plin.*lib.*30.*cap.*2.
Vide delirium, dum hominis prolubium
ſuper Numinis imperium. Hoc intendebant;
qui oderant, optantes ruinam: equidem cum
ex ſumma fortuna præcipitia graviora; non
tantùm ſolicitabant, quòd caderet, ſed quòd
ex alto corrueret. *In omni adverſitate infe-
liciſsimum infortunij genus eſt, fuiſſe fe-
licem*: ait Boëtius, 2. de *Conſol. Philoſoph.* Boët.
Totum molimen invidi cordis, in ſolamen
fotæ pectore malignitatis: ſiquidem illi com-
placet, lingere pulverem, cuius ſupremam
in throno formidarunt maieſtatem. Hæc fuit
apex proſperitatis David aſcendentis in di-
gnitatis faſtigium: cur ergo huiuſmodi gra-
tiæ ſignum, orat, quòd ſignum in bonum? In
hac vita (infit Auguſtin. in *Epiſt. ad Rom.* Auguſt.
n.54.) *multa poſſunt nobis proſpera vide-
ri, quæ adverſa ſunt; & adverſa quæ pro-
ſpera.* Proſperitas felicem allidit, dum al-
licit: blanditur & decipit. Permittitur ſæpe *Pignus inferno, improborum exaltatio.*
à cœlo malis in malum: petitque David
amoris ſignum ex felicitate in bonum; ne
per volaticum felicitatis honorem, amittat
infeliciter æternam felicitatem. Ex proſpe-
ritate aſſumptus in dignitatis cacumen, exi-
git ſignum in bonum: nimirùm, *Proſperi-
tatem*: infit hìc Genebrard. In proſperitatem Genebr.
proſperitas? Næ: fortunæ ſolet eſſe maligni-
tas, qua via impiorum proſperatur, ut igni-
bus mancipetur.

Pœna in mortis tempus dilata. Ovid. 3. Triſt.3.v.33
Ut ſine fine protrahatur pœna. Unde cùm
in mundo proſperitas ſit malum ſignum;
ſignum

ſignum proſperitatis David intendit in bonum: igitur renuit fortunam in damnationem æternam.

Chartar.

14 Inter Ethnicos, ut obſervat Chartarius de *Imagin. Deor.* fol. 307. erat *Bona* & *Mala Fortuna.* De vultu eius candido & nigro, diximus *Tom.4. T.7. D.1. n.6.* Modò inquirendum, quomodò ſi Fortuna, Fortuna mala? An quia à bono vertit vultum? *Quoniam gremio largiore totius orbis ornamenta portabat, & alijs impertiens* (ait Martian. Capell. 1. *Philolog.*) *repentinis motibus conferebat; rapiens bis comas pueriliter, caput illis virga comminuens, eiſdemque quibus fuerat eblandita, ictibus crebris, complicatis in condylos digitis, vulnerabat.* Dialecto noſtrà: *Aporrear con ambas manos.* Quæ Fortuna, collatione donorum; patuit Mala ictibus acerbitatum: equidem in perniciem, à blanditis per falſam felicitatem, non ſolùm bona aufert, ſed ictibus crebrò tundit; oſtendentibus in riſum quid fortuna, per tunſa vel fracta capita. Noſtrates: *Albaga, para quebrar la cabeza.* Hinc eius imago cum lancea. Videſis Achil. Bocch. *Symbol.* 22. & 81. Patent inſidiæ ſub ſpecie voluptatum, & proſperitas ludens in malum ſignum, ne credatur colori, dum micat vafre: igitur quem amplectitur dignatum, mittit ut telum. Altiora cogitanda, dum vitijs favet fortuna, ex quibus in thronis humana monſtra. In flagitijs eſt fulgor, in nævis decor, *fortunà rerum humanarum ſumma geſtiente, in profundis animi vitijs:* inquit Plin. *lib.* 30. cap. 2. Noli æmulari in malignantibus, neque zelaveris iniquitatem facientibus, eſto videris, favente proſperitate, exaltatos ſuper cedros Libani: quandoquidem quæ in vita videbatur felicitas, in articulo mortis retorquet lanceas. Non fortuna, ſed tela, fortuna nimia. *Felix* (infit Senec. *Epiſt.* 39.) *qui ad meliora hunc impetum dedit. Ponet ſe extra ius ditionemque fortunæ: ſecunda temperabit, adverſa comminuet, & alijs admiranda deſpiciet: magna eò quòd ſuperfluunt, nocent. Sic ſegetem nimia ſternit ubertas, ſic rami onere franguntur, ſic ad maturitatem non pervenit nimia fœcunditas. Idem animis evenit, quos immoderata felicitas rumpit;* qua non tantùm in *aliorum iniuriam, ſed etiam in ſuam utuntur.* Hæc ſeges à fortuna mala, cuius manipuli tela. Elegi abiectus eſſe in domo Dei mei, magis quàm habitare in tabernaculis peccatorum, quorum proſperitatis iacula comprobant ad flammas exitum. Fortuna nigra, verùm in morte formoſa: igitur ſi infelix felicitas, felix profectò calamitas.

Fortuna Mala.

Eius imago. Capell.

Felicitas cũ pilo.

Plin.

Quæ in vita fortuna, in morte iacula.

Senec.

Nec te pœniteät, duros ſubijſſe labores,
Aut operi inſuetas attenuaſſe manus.

Tibul. 1. Eleg. 4. v. 48

TAUTOLOGIA TERTIA.

Gemmas pretioſas. 3. Reg. 10. v. 2. & 10.

EXPOSITIO LITERÆ.

1 FORMA Apparatus, pompæque ingreſſus Reginæ Saba in Ieruſalem ſub Principe Salomone graphicè deſcribitur, cùm propoſito peregrinationis, ut audiret ſcilicèt tanti oracula Regis, uti dicitur *Matth.* 12. 42. equidem fœmina vel ſciola vel curioſa, minimè quieſcens auditu, frui ſapientia voluit vivæ vocis oraculo. Ab aliquibus vocatur Nicaulis, Nitocris, Makeda, ut aſſerunt Ioſeph. 8. *Antiq.* cap. 2. Petr. Comeſt. 3. *Reg.* cap. 26. Herodot. *lib.* 2. Genebr. in *Chronolog.* Ann. 3150. ab alijs denique appellatur Candace: Bleu in *Africæ* deſcript. lit. *K.* & Strab. *lib.* 17. Nomen *Candace* non eſt perſonæ, ſed dignitatis; uti patet ex Plinio, *lib.* 6. *cap.* 29. *Regnare* (inquit) *fœminam Candacen: quod nomen multis iam annis ad Reginas tranſijt.* Ita ergo Act. 8. 27. dicitur: *Eunuchus potens Candaces Reginæ Æthiopum.* Signatur nomen honoris, non illo fungentis: igitur Abraham Ortel. in *Abiſsin.* deſcript. fol. 113. dicit hanc vocari Iudith. Fœminas ſummi regiminis habenas habuiſſe in Æthiopia & Saba, canit Claudian. 1. in *Eutrop.* v. 321.

Quodnam nomen Reginæ Sabæ?

Plin.

Candace nomen dignitatis Regiæ, nõ perſonæ.

——— *Levibuſque Sabæis*
Imperat hic ſexus: Reginarumque ſub armis
Barbariæ pars magna iacet.

Claudian.

Hæc fœmina dicitur etiam Regina Auſtri, *Matth.* loc. cit. & *Luc.* 11. 31. ideſt. Arabiæ felicis; quippe Arabia felix reſpectu Terre-Sanctæ Auſtralis eſt: diciturque Sabæa à Saba, regionis totius Metropoli. Adi Pined. de *Reb. Salomon.* lib. 5. cap. 14. §. 5. n. 20. & Sanct. in præf. loc. *Reg.* n. 4.

2 Pauſanias, *cap.* 328. ex quo Alex. ab Alex. *lib.* 3. cap. 16. aſſerit illam fuiſſe Sibyllam: *In fatidicarum fœminarum numerum* (ait) *conſcripſerunt Hebræi, qui ſupra Paleſtinam ſunt gentilem ſuam Sabam nomine: hanc alij Babyloniam, Ægyptiam Sibyllam vocant.* Georg. Cedrenus in *Hiſtor.* (ex quo plures decerpſerunt vel fabulam, vel hiſtoriam) aſſerit Reginam ex Salomone ſuſcepiſſe filium, nomine Meilech, de quo *n.* 5. Videbatur olim Ethnicis, viros præſtantes non poſſe niſi à præſtantibus gigni: hoc intuitu filiæ à Primatibus tradebantur Herculi, ut ex illo proles naſceretur inclyta; ut notat Natal. Com. 7. *Mytholog.* cap. 1. Apollodor. 2. *Biblioth.* cap. 15. Hac enim acceptione à pluribus accipitur illud Iudic. 16. 21. *Clauſum in carcere molere fecerunt.* Ita Rabbini intelligunt illud Iſai. 47. 2. *Tolle molam & mole farinam* (ideſt) *denuda turpitudinem tuam.* Ubi Hieronym. *Scilicèt, in morem ſcorti victorum libidini pareat. De Samſon hoc ſignificare volunt, quod pro ſobole robuſtiſsimorum virorum, hoc in Allophylas mulieres facere ſit compulſus.* Iob. 31. 10. *Scortum alterius ſit uxor mea, & ſuper illam incurventur alij.* Hebr. *Molat alteri uxor mea, imprægnetur ab alio.* Thren. 5. 13. *Adoleſcentibus impudicè abuſi ſunt;* ſimiliter legit: *Iuvenes ad molendum rapuerunt.* Aſtruitur variè à Rabb. David. Kimhi & Raſchi: habeturque in Thalmud, tract. *Sutah,* cap. 1. Apud Ethnicos magna ſeges, accipientes obſcœnè *Arare* & *molere.* Sophocles in *Antigon.* v. 57. *Arabiles etiam aliorum ſunt mulieres.* Idem in *Oedip. Tyrann.* v. 501. Plaut. in *Mercat.* Act. 2. ſcen. 3. v. 21. & in *Trucul.* Act. 1. ſcen. 2. à v. 46. Martial. *lib.* 7. *Epigram.* 101. & *lib.* 9. *Epigram.* 22. Horat. 1. *Satyr.* 2. v. 34.

Pauſan.

Regina Sabà, Sybilla.

Hieronym.

Molere & Arare obſcœnè ſumpta.

Huc iuvenes æquum eſt deſcendere, non alienas
Permolere uxores.

Horat.

Turpiter Theocrit. *Edyl.* 4. v. 58. Turpiſsimè Petron. in *Satyr.* fol. 13. & 36. Auſon.